

**Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım
Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler**

**T.C.
Samsun Valiliği
İl Tarım Müdürlüğü**

**SAMSUN İLİNDE KIRSAL KALKINMA
(IPARD) TARIMSAL YATIRIM BAŞLIKLARI
MEVCUT DURUMU, SORUNLAR VE
ÖNERİLER**

Burhan HEKİMOĞLU	Mustafa ALTINDEĞER
Ziraat Mühendisi	Ziraat Mühendisi

bhekimoglu55@gmail.com

Samsun / 2008

**Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım
Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler**

İÇİNDEKİLER

	Syf
1. Giriş	1
2. Samsun İlinde Kırsal Kalkınma	2
3. Avrupa Birliği Ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Kriterleri Altında Türkiye İçin Kırsal Kalkınma Planı	4
4. Üç Stratejik Belge	5
4.1. Tarım Stratejisi Belgesi	5
4.2. Hayvancılık Stratejisi	6
4.3. Kırsal Kalkınma Stratejisi	7
5. Hedef 2013	8
6. Kırsal Kalkınmanın Eylem Planı	9
6.1. Tarım İçin Gerekli Altyapının Geliştirilmesi	10
6.2. Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi	10
6.3. İnsan Kaynakları ve Katılımcı Örgütlenmesinin Geliştirilmesi	11
6.4. Çevre ve Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi ve Kırsal Mirasın Korunması	11
6.5. Hayvancılıkta 2013'te Neler Olacak	11
7. Kırsal Kalkınma Tarımsal Yatırım Başlıkları	12
7.1. Sebzeçilik	12
7.2. Meyvecilik	14
7.3. Et ve Süt Hayvancılığı	15
7.4. Tarımsal Sanayi	16
7.5. İlimizde Tarıma Dayalı Sanayide Öne Çıkan	

**Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım
Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler**

	Syf
Sektörler	17
7.6. Üretici Gruplarının (Birliklerinin) Kurulması	17
7.7. Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilip Geliştirilmesi	18
7.7.1. Süs Bitkileri	19
7.7.2. Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Üretimi	22
7.7.3. Bio-Dizel Üretimi	24
7.7.4. Arıcılık	27
8. Yerel Ürünler Ve Mikro İşletmelerin Geliştirilmesi	29
8.1. Yöresel Ürünler	29
8.2. Geleneksel El Sanatları	29
8.3. Niş Marketler, Markalaşma Ve Pazar Alanları	30
9. Kırsal Turizm	36
10. Akuakültürün Geliştirilmesi	37
11. Kırsal Kalkınma Tarımsal Yatırım Sektörlerinin Sorunları Ve İhtiyaçları	37
11.1. Süt Sektörü	37
11.2. Et Sektörü	38
11.3. Meyve-Sebze Sektörü	40
11.4. Su Ürünleri Sektörü	41
12. Samsun İlinin Kırsal Kalkınma Swot Analizi	42
13. Samsun Tarımı ve Tarımsal Sanayi Analizi	49
Kaynaklar	50

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

1. Giriş

Tarım, günümüzde dünyanın en önemli stratejik sektörlerinden birisidir. Ülkemizde Tarım; sanayi ve hizmet sektörünün yanında kırsal kesimin en önemli ekonomik faaliyet alanıdır. Tarım sektörü, ulusal gelire katkısı, aktif nüfus ve tüketim harcamaları içindeki payının yüksekliğinin yanı sıra beslenme ve sanayi için de besin maddeleri üreten bir sektör olması nedeniyle ulusal ekonomide önemli bir paya sahiptir.

Ülkemizin Avrupa Birliği üyeliği yolunda Ortak Tarım Politikası'na uyum konusunda çok önemli yer tutan “**Tarımsal ve Kırsal Kalkınma**” politikalarının etkin bir şekilde uygulanması şüphesiz, halkımızın hijyenik ve sağlıklı gıda tüketiminde ve tarım kesiminin refah ve yaşam kalitesinin yükseltilmesinde büyük rol oynayacaktır. Ancak, Türk tarımının işletmeler yapısındaki bozukluk, teknoloji kullanımındaki yetersizlik, düşük verimlilik gibi sorunlarla, özellikle büyükbaş hayvancılık da Topluluk ile rekabet şansı düşüktür. Türkiye, özellikle verimlilik ve rekabet gücünün artmasını sağlayacak etkin teknoloji kullanımını tarım işletmelerinin yapısının iyileştirilmesine yönelik AB kaynaklarını (**IPARD**) en etkin şekilde kullanacak kurumsal yapılanmayı ve programlamayı gerçekleştirmek zorundadır. Aksi takdirde rekabet ortamında ciddi bir sorun yaşayacaktır.

Yeni aday ülkelerin, AB **Kırsal Kalkınma** Politikalarına hazırlanmalarını, tarım sektörleri yapılarının ve kırsal alanlardaki nüfusun yaşam standartlarının yükseltilmesi için IPARD mali katkı programı 2007 yılında yürürlüğe girmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının da katkısıyla Ulusal Kalkınma Stratejisini hazırlamıştır. ***Söz konusu strateji 4 Şubat 2006 tarih ve 26070 sayılı resmi gazetede yayınlanmıştır.*** Orta vadede ise gerekli idari yapının oluşturulması öngörülmüştür. Aynı proje kapsamında Ulusal Kırsal Kalkınma Planı'nın hazırlanması düşünülmektedir.

28 Nisan 2005 tarihinde AB komisyonu yetkilileri ile yapılan görüşmeler neticesinde “**Kırsal Kalkınma Planı**” ve

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

“IPARD” ajansı (başkanlığı) adı altında iki ayrı çalışma grubu kurulmuştur. Bu çerçevede 8 yeni üye ülke ve 2 aday ülkenin SAPARD programları incelenmiş ve tedbirlerin kapsamına ve desteklenecek faaliyetlerin içeriğine yönelik listeler Tarım ve Köy İşleri Bakanlığına verilmiştir.

Son yıllara kadar politik kararlarla, belli bir stratejiye bağlı kalmadan ve popülist yaklaşımlarla yürütülen Türk tarımı için bu ajans (başkanlık) bir fırsat olacaktır. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı bünyesinde özerk bir şekilde çalışacak olan bu ajans (başkanlık) şeffaflık, açıklık ve dürüstlük ilkeleri çerçevesinde AB kurallarına göre yönetilecek ve Türk tarımına yön vermek mümkün olacaktır.

AB ye üye olan 8 ülke ile Bulgaristan ve Romanya incelendiğinde SAPARD ajansı aracılığı ile tarımda bir canlanma gözlenmiş ve yeni gelişmeler olmuştur. Özellikle Polonya ve Macaristan gibi ülkelerde de kırsal yaşamda refah seviyesi artmıştır. Kırsal nüfusun yerinden ayrılmadan istihdam edilmesi de yine IPARD ajansı ile mümkün olabilecektir.

Tarım ve Kırsal Kalkınma Ödeme Kurumu, IPARD ajansı (başkanlığı) olarak akredite edilecek ve üyeler ile birlikte tam bir ödeme kuruluşuna dönüşecektir. Bu ajansın AB kurallarına göre hareket etmesi gerektiği unutulmamalıdır.

2. Samsun İlinde Kırsal Kalkınma

Samsun’da tarım, iktisadi faaliyet kolları arasında tarımda çalışan nüfusun fazlalığı-tarıma dayalı işletmelerde istihdamın yoğunluğu nedeniyle ayrı bir önem arz etmektedir. Tarım sektörü azımsanmayacak oranda ülke kalkınmasının, kırsal kalkınmanın sürükleyicisi konumundadır. **Samsun’da** üretim, hizmet, imalat ve tarım yapılarına bakıldığında hakim sektörün üretim ve istihdamda tarım olduğu gözükmemektedir.

Bu nedenle Samsun’da tarım sektörü genel anlamda ülke kalkınmasının önemli bir unsuru olmasının yanında kırsal kalkınma çabalarının ana sürükleyicisi konumundadır. Samsun’da tarım sadece ekonomik bir faaliyet değil sosyal, bölgesel, kültürel

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

ekolojik vb. önemi olan bir toplumsal süreçtir. Samsun'da tarım halkın beslenmesi, sanayiye ham madde temin edilmesi ve ekonomik değer oluşturulmasının yanında planlı ve bilinçli yapıldığında toplumsal yapının kırsal mirasın ve çevrenin korunması kaliteli üretimin aracılığıyla yaşam kalitesinin arttırılması gibi işlevler taşımaktadır.

Bu kapsamda kırsal alanda yaşayan ve yaşam standardı düşük çiftçilerimiz, Bakanlığımız bünyesinde planlanan ve İl Tarım Müdürlüğüne uygulanan tüm projelerden faydalanabilmektedirler. **Samsun** İlinde tüm sektörlerde çalışan 505.000 kişinin tarımda istihdam edilen nüfus sayısı toplam 320.099 kişidir. Yani Samsun İli nüfusunun yaklaşık %42 si tarımda istihdam edilmektedir. Bu rakam Samsun da tarımın istihdam açısından önemli bir yer tuttuğu ve bu alanda ekonomiye önemli katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Tarıma dayalı sanayinin **Samsun** gibi, ekonomisinde tarımın ağırlıklı olduğu illerde ekonomi boyutu kadar sosyal boyutu da vardır. İstihdam, işsizlik, yoksulluk ve göç sorunlarının çözümü, çiftçilerin ürettikleri katma değerden sanayi yoluyla daha fazla pay alması ve bulunduğu, yaşadığı yerde mutlu olması gibi konular tarıma dayalı sanayilerin kırsal alan açısından insani ve sosyal boyutunu da ortaya koymaktadır.

Samsun ili iklim, toprak, tecrübe ve topografya gibi doğal kaynakların üretime son derece elverişli olması nedeniyle **sebzeçilik sektörü işletmeleri ve pazarlanması, meyvecilik sektörü işletmeleri ve pazarlanması, et sektörü işletmeleri ve pazarlanması, süt sektörü işletmeleri ve pazarlanması, su ürünleri sektörü işletmeleri ve pazarlanması, arıcılık, tıbbi-aromatik bitkiler, süs bitkileri, kırsal turizm, yerel ürünler ve akuakültür** alt sektörlerinin gelişmesi için tarımsal cazibe merkezidir.

Türkiye 2007-2013 yılları arasında Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) Kırsal Kalkınma bileşeni (IPARD) hibe desteklerinden yararlanacaktır. 2008 yılında **Samsun** başta olmak üzere hibe desteklerden yararlanması için toplam 20 ilde Kırsal

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

Kalkınma Başkanlığı Kurulmuştur. Bu hibe desteklerin kullanılabilmesi için, IPARD kapsamında öngörülecek tedbirler arasında **Samsun için** öncelikli alanların belirlendiği ve belirlenen tedbirler kapsamında öne çıkan sektörlerin, faydalanıcı kriterlerinin, yatırım ve başvuru konularının ve tedbirlerin ayrıntılı olarak incelenmesi projelerin kabulü için çok önemlidir.

3. Avrupa Birliği Ve Dünya Ticaret Örgütü(DTÖ)

Kriterleri Altında Türkiye İçin Kırsal Kalkınma Planı

Dünya Ticaret Örgütü ve AB'nin zorladığı Türkiye önümüzdeki yıllarda tarımda pazar fiyat desteğinin azaltacak, alan bazında gelir ile kırsal kalkınma desteklerine ağırlık verecektir.

Önümüzdeki yıllar gerek Türkiye'nin tarım politikaları gerekse aktörleri için değişimin kaçınılmaz olduğunu gösterecektir. Bir taraftan Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) küresel bazda tarım ticaretini bozucu desteklerin kaldırmasına yönelik yaptırımları, diğer taraftan AB'ye tarımda uyum sürecinde mevcut politikaların devamı durumunda Türkiye'nin rekabet gücü olmayan ürünlerde elini zayıflatacaktır. Her iki sürecin aynı anda yaşanacağı dikkate alındığında Türkiye'nin en büyük endişesi, mevcut durumda gümrük duvarı ile koruduğu, yüksek maliyetle ürettiği ürünlerde ithalatçı durumuna düşme tehlikesidir.

Türkiye'nin DTÖ kararları çerçevesinde AB gibi gelişmiş ülkeler yerine menfaatleri için gelişmekte olan ülkelerle hareket etme mecburiyeti bu süreci daha da güçleştiriyor. Türkiye'nin gerekli önlemleri almaması durumunda özellikle hayvancılık, et ve süt gibi AB'nin rekabet üstünlüğü olan ürünlerde pazarını bu ülkelere kaptıracağı belirtiliyor. DTÖ Cenevre Kararları çerçevesinde de pazara girişte gümrük vergilerinin düşürülmesi ve tarife dışı engellerin sınırlandırılmasının hayvancılığın yanı sıra birçok ürüne de zarar verebileceği hesaplanıyor. Düşük tarifeler belirlenmesi durumunda Türkiye'nin yüksek koruma uyguladığı ve Türk çiftçisinin gelirleri açısından önemli yer tutan şeker pancarı, çay ve muzda üreticilerinin önemli zararlar görebileceği öngörülüyor.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

2004 Temmuz'unda alınan DTÖ Cenevre Kararları sonrası ve AB'den müzakere tarihi alınmasının ardından Türkiye'de tarım alanında köklü politika değişiklikleri yapılması gündeme gelmiştir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nda yapılan ilk değerlendirmeler de, her iki süreç için de Türkiye'nin sonuçta kotalar üzerinden pazarlıklar yapacağı dikkate alınarak, "hassas" olarak nitelendirilen ürünlerin üretim miktarlarının yükseltilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Özellikle hayvancılıkta Türkiye'nin rekabet gücünü artıracak politikaların uygulanması yönünde görüşler öne çıkmıştır. Yeni politikaların çerçevesinin çizilmesiyle yıllardır kime, hangi ürüne, ne verileceği kestirilemeyen, popülizme dayanan desteklemelere de son verilmesinin önü açılmış oldu. Bu aşamada da Bakanlık üç ayrı stratejik belge hazırlamıştır.

4. Üç Stratejik Belge

4.1. Tarım Stratejisi Belgesi

İlk belge 2006-2010 yıllarını kapsayan Tarım Stratejisi. Burada DTÖ'nün "Yeşil Kutu" destekleri olarak adlandırdığı tarım ürünleri üretim ve ticareti Üzerinde direkt etkisi olmayan destekler öne çıkarıldı. DTÖ bu desteklere bazı kriterler getirmekle birlikte dokunmuyor. Bunlar da; Genel Tarımsal Hizmet, Bölgesel ve Kırsal Kalkınma Destekleri, DGD ve Diğer Sosyal Destekler, Teknoloji ve Altyapı Destekleri, Hayvancılık Destekleri olarak adlandırılıyor. Stratejiyle yeşil kutu destekleri içinde yer alan DGD'nin payı yüzde 80'lerden yüzde 45'lere düşürülürken, bu destekler ABD ve Meksika'da olduğu gibi geniş bir ürün yelpazesine oturtularak sera, meyve ve sebze gibi dar alanlara farklı destekler verilmesi öngörülmüştür.

Zira dar alana verilen destekler tarımsal üretim ve pazarında bozucu etki yapan "Kırmızı Kutu" desteklerine giriyor. Prim desteklerinin payı ise yüzde 13'e çıkarıldı. Burada da prim desteğinin felsefesi cari üretimi desteklemek yerine, bir önceki yıl verim ve üretimlerini dikkate alarak üretimi hesaplama yoluyla

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

prim verilmesi şeklinde değiştirildi. Bu durumda da mevcut halde Kırmızı Kutu'ya giren desteklerin "Mavi Kutu" olarak nitelendirilen "Alan ve Miktar Sınırlamaları Nedeniyle Yapılan Ödemeler" kapsamına girmesinin önü açıldı. Stratejide hayvancılık desteği yüzde 12 olarak öngörülürken, alternatif ürün, ÇATAK (Çevre amaçlı tarımsal alanların korunması), ürün sigortasına yüzde 5'er, kırsal kalkınma desteklerinin ise yüzde 10 pay ayrıldı.

4.2.Hayvancılık Stratejisi

Bakanlık Tarım Stratejisi'yle hayvancılığa verilecek destekleme miktarını önemli ölçüde artırırken, hayvansal üretimin özellikle AB ile rekabet edebilirliğini sağlamasına yönelik olarak; ikinci strateji belgesi olarak Türkiye'nin AB ile tarımda kota pazarlıklarının yoğunlaşacağı 2013 yılına yönelik "Hayvancılık Stratejisi" hazırladı. Pilot uygulaması Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde başlayacak ve daha sonra ülke çapına yaygınlaştırılacak proje ile 2005-2013 döneminde hayvancılık sektörüne belirli bir standart ve rekabet gücü kazandırılması öngörülmüyor. Ayrıca strateji ile hayvancılığın tarım içindeki payı yüzde 25'den yüzde 38'e çıkarılarak, sektörün 2004 yılında yaratması beklenen 9.6 milyar dolarlık katma değer 2013'te 16.4 milyar dolara çıkması hedefleniyor. Stratejinin hayata geçmesi durumunda 2013 yılında kilo başına piyasa fiyatı büyükbaşta 4.8 dolardan 4 dolara, küçükbaşta ise 5 dolardan 4 dolara düşecek. Toplam üretim değeri ise büyükbaşta 1.8 milyar dolardan 3.5 milyar dolara, küçükbaşta ise 1.1 milyar dolardan 2 milyar dolara yükselecektir. Ayrıca kişi başına kırmızı et tüketimi yıllık 10 kilogramdan 16 kilografa çıkacaktır. Böylece hayvansal ürünlerde AB ile rekabet şansımız da artacaktır.

Stratejinin hayvan ıslahı, mera ve yem bitkilerinin geliştirilmesi, hayvan sağlığı, sektöre verilen kredilerin artırılması ile eğitim ve yayım olmak üzere 5 ayağı olacak. Et ve süt veriminin artırılmasına yönelik hayvan ıslahı çalışmaları içinde suni tohumlama ve embriyo transferine yoğunlaşılacaktır. Suni

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

tohumlama özellikle doğu bölgelerinde yaygınlaştırılacak, batı bölgelerinde ise hizmetin kırsal alana taşınması sağlanacak. Hayvan varlığının üstün vasıflı ırk haline getirilmesi için yüzde 13 olan suni tohumlama oranı yüzde 60'a çıkarılacaktır.

Stratejinin diğer ayağında ise hayvancılıkta girdi maliyetleri aşağı çekilecek. Bu amaçla yem bitkisi ekim alanı 1.2 milyon hektar alandan 4.2 milyon hektar alana çıkarılacak, meralar ıslah edilecektir. Bu kapsamda, yem bitkisi ekenlerin maliyetinin yüzde 30-40'ı desteklenecektir. Bazı bölgelerde kaba yem üretimi selektif kredi kapsamına alınacak ve faizin yüzde 40'a varan oranı devlet tarafından karşılanacak ve mevcut durumda yılda 10 milyon tonluk verim 2013 de 25 milyon tona çıkacaktır. AB ülkelerinde dekar başına 560 kilogram ot alınan ancak Türkiye'de 80 kilogram ot alınabilen meralarda da ıslah çalışmalarına hız verilecek, dekar başına ot miktarı 200 kg'a çıkarılacaktır. Mevcut durumda sabit faizli işletme kredileri ve yatırım ve işletme kredileri verilirken, stratejinin uygulamaya konulmasıyla damızlık işletmeleri, büyük ölçekli işletmeler, tarım havzalarındaki yatırımlar, yem bitkileri üretimi, sertifikalı tohum üretim ve kullanımı, Ar-Ge yatırımları ve organik tarım yatırımları yeni kredi alanları olacaktır.

4.3. Kırsal Kalkınma Stratejisi

Üçüncü ve son strateji ise AB destekleme politikalarında ve uyumda öne çıkan **Kırsal Kalkınma Stratejisi**. Bakanlık, "**Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi**" başlığı altında; "**Kırsal Kalkınma ve Tarım için Gerekli Altyapının Geliştirilmesi**", "**Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi**", "**İnsan Kaynaklarının ve Katılımcı Örgütlerin Geliştirilmesi**", "**Çevre ve Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi ile Kırsal Mirasın Korunması**" olmak üzere 4 temel alanda 61 eyleminin uygulamaya konulmasını öngörmüştür. Kırsal kalkınmaya yönelik olarak AB fonları, Doğrudan Gelir Desteği, prim ödemeleri, telafi edici ödemeler, hayvancılık destekleri, ürün sigortası, kırsal kalkınma destekleri, köy bazlı katılımcı yatırım projesi,

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

kooperatif desteği, kırsal alanda sosyal destek projesi ile ÇATAK projesinin finansman kaynakları kırsal kalkınma için kanalize edilecek.

Yeni stratejinin hazırlanmasında ise Ön Ulusal Kalkınma Planı, AB'nin Kırsal Kalkınma Direktifleri ile Birlik üyesi Macaristan, Bulgaristan, Arnavutluk, Hollanda, İngiltere, Polonya, Yunanistan, Romanya ve Estonya gibi ülkelerin kırsal kalkınma plan ve stratejileri dikkate alındı. Stratejinin Türkiye'nin AB ile sosyo-ekonomik entegrasyonu için gerekli olan Kırsal Kalkınma Plan ve Programına temel teşkil edeceği belirtilirken, kırsal kalkınma ile kırsal alanlarda hayat standardının ve gelir düzeyinin yükseltilmesi, refahın yükseltilmesi, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkının azaltılması hedeflendiği bildirilmiştir.

5. Hedef 2013

AB'nin Ortak Tarım Politikası 2013'ten itibaren yeni bir tarım destekleme modeline geçecek ve bu modelle pazar fiyat desteğinin azalacak, bunun yerine ise alan bazında doğrudan gelir desteği ile kırsal kalkınma desteklerinin ağırlık kazanacaktır. İlerleme Raporu'nda da eleştirildiği gibi Türkiye'nin yüksek gümrüklerle koruma duvarları oluşturduğu sürekli dile getirilmektedir. "Hayvancılık ürünlerinde yüzde 200'e varan gümrük var. Bu bir anlamda fiyat desteği anlamına gelmektedir. Bunları indirmemiz gerekecek. Dolayısıyla çok fazla korunmuş gibi görünen Türk çiftçisi rekabet edemez duruma gelip, gelir kaybına uğrayabilir. Bu nedenle özellikle hayvancılık desteklerine bu dönemde ağırlık verilerek, bu sektörün sürdürülebilir rekabet gücüne kavuşturması hedeflenmektedir. Türkiye'deki çiftlikler yapısal itibarıyla AB rekabetine açık değildir. Bu işletmelerin ayakta kalabilmesi için, işletmelerin büyümesi ve dolayısıyla bu nedenle işsiz kalanların tarım dışı sektörlerde istihdam edilmesi gerekecek. Bunun için de AB destekli Kırsal Kalkınma destekleri devreye girecektir.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

6. Kırsal Kalkınmanın Eylem Planı

Bölgesel ve kırsal kalkınmanın etkin olarak yürütülmesi ve hedef bireylere ulaşmadaki başarı ancak etkin gruplar üzerinden olmaktadır. Ülkemizdeki tarımsal işletmelerin tarım politikalarında yönetim ve organizasyonlarda söz sahibi olması bu günkü haliyle zor gözükse de kaynakların etkin kullanımı açısından işlerin üretici birlikleri üzerinden yürütülmesi son derece gerekli bir olgudur. Özellikle bölgesel ve kırsal kalkınma plan ve programlarında bireyler grup oluşturamamışa ekonomik etkinlikten bahsedilemez. Eğer bölgesel çalışmalar geniş ve örgütlü gruplar üzerinden yürütülmezse Uygulanan bölgesel çaptaki program küçük çaplı bir etkinliğe dönüşür. Toplam fayda ise sadece sosyal kazanımlarla sınırlı kalır.

Tarım ve gıda sektörünün rasyonalizasyonu sürecinde üreticilerin eğitim ve örgütlenme düzeyinin yükseltilerek, kolektif etkinliğinin artırılmasına önem verilecektir.

Üreticilerin örgütlenme ve bilgi düzeyleri yükseltilerek; verimliliğin artırılması, teknoloji düzeyinin ve Ar-Ge kapasitenin geliştirilmesi, ürün kalitesinin iyileştirilmesi, standartlara uyum sağlanması, üretimin pazara yönlendirilmesi, yöresel ürünlerin tespit edilerek kayıt altına alınması ve markalaştırılmasına yönelik bilgilendirme, tedarik ve pazarlama imkanlarının geliştirilmesi, ilgili kesimler arasında bilgi paylaşımının etkinleştirilmesi, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Üretici örgütlenmelerinin, tarım ve gıda sektörünün geliştirilmesine yönelik kamu desteklerinin üreticiye ulaştırılmasında, teknik, idari ve mali kapasiteleri ile uyumlu olarak sorumluluk üstlenmesi esas alınacaktır.

Tarımın yeniden yapılanması ve AB'ye uyum sürecinde geçimlik ve yarı geçimlik işletmelerin piyasa mekanizmalarına intibakının sağlanmasında, geçiş sürecinde yaşanabilecek olumsuz sosyo-ekonomik etkilerin azaltılmasında ve bu işletmelerin ölçek ekonomisine ulaşmalarını sağlamada üretici örgütlenmeleri önemli rol oynayacaktır.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

Bu kapsamda; başta ülkemizde kırsal refahın sağlanmasında örgütlü yapılanmanın temelini oluşturan tarımsal amaçlı kooperatifler ve 2004 yılında 5200 sayılı “Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu” ile yasal çerçeveye kavuşan tarımsal üretici birlikleri olmak üzere, mevcut örgütlerin idari, teknik ve mali kapasitelerinin geliştirilmesi, yeni üretici örgütlerinin kurulması ve yaygınlaştırılması desteklenecektir.

6.1. Tarım İçin Gerekli Altyapının Geliştirilmesi

- Köye Dönüş Projeleri desteklenecek
- Kırsal ve tarımsal veri tabanı oluşturulacak
- Kırsal yerleşim planlaması yapılacak ve köylerin yenilenmesi ve geliştirilmesi sağlanacak
- Tarımsal alan ve işletmelerin küçülmesi önlenicek
- Tarımsal işletmelerde fiziksel altyapı yatırımları geliştirilecek
- Toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi sağlanacak
- Tarımsal sulama ağı yaygınlaştırılacak ve etkin su kullanımı sağlanacak

6.2. Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi

- Pazar ihtiyaçlarına göre üretim planlaması yapılacak ve üretim çeşitlendirilecek
- Bitkisel, hayvansal ve su ürünlerinin işleme, paketleme, depolama ve pazarlama yapıları geliştirilecek ve istihdam artırıılacak
- İşlemeli tarıma elverişli olmayan alanlarda küçükbaş hayvancılık, arıcılık faaliyetleri geliştirilecek
- Küçük ve orta ölçekli tarımsal sanayinin gelişmesi desteklenecek
- Yeterli ve güvenilir gıdanın temini için gerekli alt yapı geliştirilerek pazar etkinliği artırılacak.
- Sözleşmeli üretim yaygınlaştırılacak
- Stratejik, ekonomik ve avantajlı ürünlerin üretimi artırılacak
- Ürün borsaları kurularak fiyatların serbest piyasada oluşması sağlanacak

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- Organik ve iyi tarım uygulamaları desteklenerek yaygınlaştırılacak
- İşletmelerin rekabet gücünün artırılması için üretim maliyetleri düşürülecek, üretim üniteleri modernize edilecek ve girdilerin kalitesi artırılabacak.
- Kırsal turizm geliştirilecek

6.3. İnsan Kaynakları ve Katılımcı Örgütlenmesinin Geliştirilmesi

- Eğitim ve yayım faaliyetleri güçlendirilerek yaygınlaştırılacak
- Kırsal alanda eğitimin kurumsal ve yasal alt yapısı güçlendirilecek
- Mesleki eğitim faaliyetleri artırılabacak
- Katılımcı örgütlenme (Kooperatif ve birlik gibi) geliştirilip, yaygınlaştırılacak

6.4. Çevre ve Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi ve Kırsal Mirasın Korunması

- Detaylı temel toprak etütlerinin ve arazi envanteri yapılarak "Entegre Arazi Kullanım Planları" hazırlanacak
- Entegre Havza Yönetimi Programları geliştirilecek
- Ormancılık sertifikasyon sistemi yaygınlaştırılacak
- Tarımsal üretimde çevre ile uyumlu girdi ve teknoloji kullanımı yaygınlaştırılacak
- Gen kaynakları korunarak muhafaza edilecek

6.5. Hayvancılıkta 2013'te neler olacak

- Boğa altı inek varlığı 4.6 milyondan 5.8 milyona yükselecek
- Ortalama yıllık süt verimi 1800 litreden 4000 litreye çıkacak
- Yıllık kişi başına süt tüketimi kişi başına 150 litreden 250 litreye çıkacak
- Yıllık toplam süt üretimi 9 milyon tondan 23 milyon tona çıkacak
- Endüstriyel kullanım ise 2 milyon tondan 20 milyon tona yükselecektir. Sütteki hastalıklı hücre sayısı litrede 2 milyon

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

adetten 400 bin adete, bakteri sayısı ise 1 milyon adetten 100 bin adete gerileyecektir.

- AB'yle uyumlu hazırlanan strateji ile birlikte muhtemelen Türkiye'nin tam üye olacağı 2013 yılının da hedefleri belirlendi. Türkiye yeni stratejiyi ve destekleme sistemleri uygulaması durumunda şu sonuçlar elde edilebilecek:
 - 23 milyon ton süt üretimi
 - Süt verimi yıllık ortalama inek başına 4 ton
 - Süt tüketimi kişi başına yıllık 250 litre
 - Beyaz et ihracatı 400 bin ton
 - 13 milyon ton kırmızı et üretimi
 - Karkas ağırlık ortalama 250 kilogram
 - Kırmızı et tüketimi kişi başına yıllık 16 kilogram
 - Beyaz et tüketimi kişi başına ortalama 20 kilogram
 - Yumurta tüketimi kişi başına yıllık 200 adet

7. Kırsal Kalkınma Tarımsal Yatırım Başlıkları

7.1. Sebzeçilik

Samsun ilimizde Sebze tarım havzaları Bafra ve Çarşamba ovalarımızda doğal olarak oluşmuştur.

a- Kışlık Sebze(kışlık sebze üretiminde gerçekten mukayeseli üstünlüğe sahip)

b- İyi Tarım-Eurepgep-Globalgep (Valilik, İl Özel İdare, Tarım İl Müd. Destekleri)

c- Organik Tarım (Valilik, İl Özel İdare, Tarım İl Müd. Destekleri)

d- Alternatif Lüks Sebzeler (Kuşkonmaz-Enginar-Pepino)

*Dünyada özellikle kışlık sebze üretiminde gerçekten mukayeseli üstünlüğe sahip **Samsun** bölgesi Türkiye için çok büyük ticari potansiyel taşımaktadır.*

Bitkisel üretimde öne çıkan ve yığınlaşma gösteren sebzeçilik sektörü son zamanlarda uygulanan iyi tarım uygulamaları ile **Samsun**'un adının sıkça duyulmasına neden olmuştur.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

Diğer sebze alanlarında aşırı sıcaklık gibi olumsuzluklardan dolayı üretim yapılamadığı zamanlarda **Samsun** bölgesinde ekolojik avantajlar nedeniyle üretim devam etmektedir. Bu ekolojik üstünlükten yeterince pay alabilmek için mevcut yapının iyileştirilme çalışmaları başlamıştır.

İyi Tarım Uygulamaları ile adını duyuran **Samsun** İlimizde Organik Tarım üretimi başta fındık ve yumurta olmak üzere bazı meyve ve sebze (karpuz) türlerinde olmak üzere bir çok üründe sertifikalı olarak yapılmaktadır. Ayrıca organik tarımı teşvik etmek amacıyla üreticilerimizin sertifikasyon ücretleri İl Özel İdaresi tarafından karşılanmaktadır.

Samsunda yavaş yavaş gelişen sebze ürünleri işleme sanayisiyle sebzeler; salça, turşu, konserve gibi **işlenmiş ürün** olarak pazarlama ağı içerisine girmeye başlamıştır.

Samsun bölgemizde üretimin ekonomik olması ve pazarlamayı kolaylaştırması için; **ürün arz periyodu ve ürün kalitesi** iki önemli noktadır. Bu konulara daha fazla dikkat edilmelidir.

Tarım ürünleri ihracatımızın yaklaşık %60'nın AB'ye ve Rusya Federasyonuna yapıldığı ve bitki sağlığı konusundaki düzenlemelerde dikkate alındığında, bölgemizde pazarlama sistemlerinin geliştirilmesine yönelik politikalar önem kazanmaktadır.

Samsun İlinde Brokkoli, Enginar, Karnabahar, yağlık Biber, Domates, Pırasa, Bürüksel Lahanası, Kırmızı Lahana taze fasulye ve Karpuz gibi Sebzeler ihracat için söz sahibi olabileceğimiz ürünlerdir. **Samsun** ili bu sebzeler için daha Fazla Üretim Potansiyeline Sahiptir. Pazar bulunduğu takdirde bu ürünlerin çok daha fazla üretilmesi mümkündür.

Samsun ilinde dış pazardaki çeşit ve talep değişiklikleri ihracatçı birliklerince belirlenip, üretim deseninin yönlendirilmesi faydalı olacaktır. Bu kadar büyük sebze potansiyeline sahip ilimize yerli ve yabancı sebze ihracatçıları davet edip ürünlerin potansiyel tanıtımı yapılmaya başlanmıştır. Bafra ve Çarşamba ovalarımızda küresel pazarın isteklerine uygun, istenilen

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

standartta ve ambalajda kaliteli ürünleri üretici ve ihracatçı bilinci oluşmaya başlamıştır.

Uluslar arası **Samsun** hava limanına kargo servisi ve yaş meyve sebze için soğuk hava deposu kurulması çalışmaları başlamıştır.

7.2. Meyvecilik

Ürün Bazında Havzalar

Sahil Kuşağında: Kivi ve Üzümsü Meyveler

Yaka Alanlar ve İç Bölgeler : Bodur meyvecilik ve Kiraz

Havza-Vezirköprü: Bağcılık

Kümeleşme Havzaları

a-Samsun-Mert Irmağı

b-Samsun-Kürtün Irmağı

c-Bafra-Derbent

d-Havza-Dereköy

e-Çarşamba-Hacılıçay ve civar köyler

Son yıllarda **Samsun** ilinin; sürdürülebilir tarımı, tarımsal verimliliği ve üretimde rekabet edebilirliğini artırabilmek için atılan önemli adımlardan biride tarım havzalarının temelini oluşturacak olan **kapama meyve bahçesi tesisi ve bodur-yarı bodur meyve yetiştiriciliğidir**. Ancak bölgemizde meyvecilik fındık hariç Merkez ilçede kürtün ırmağı boyunca uzanan vadi kapama meyve bahçeleri ile mert ırmağı boyunca uzanan bölgedeki kapama meyve bahçeleri içinde dar bir alana sıkışıp kalmıştır. Bunun yanında sadece Çarşamba ilçesinde düzenli ve kaliteli şeftali ve kivi bahçeleriyle iyi bir plantasyon oluşturulması meyvecilik tarım havzaları oluşumuna katkı sağlamıştır.

Ayrıca Özel sektörde kendi imkanlarıyla büyük meyve plantasyonları oluşturmuşlardır. 19mayıs ilçesi Çandır köyünde SAMMEY adlı özel şirketin kurduğu karışık meyve bahçesi başta olmak üzere Çarşamba ilçesinde kurulan çok büyük kivi bahçesi

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

gibi modern kapama bahçeleri buna örnek verilebilir.

Samsun ilinde oluşturmayı amaçladığımız meyvecilik Tarım havzalarının stratejik amaçları içinde tarımsal planlama, sürdürülebilir kaliteli ve sözleşmeli üretim, pazar ve fiyat garantisinin oluşması, tarım arazilerinin korunması, üretici örgütlerinin etkinliği, kaynakların öncelikli alanlarda etkin kullanımı ve tarımsal üretimde AB normlarını yakalamak vardır. Bunlar sağlanabildiğinde doğal olarak İlimizin ve bölge çiftçisinin ekonomisi iyileşecek ve refah düzeyi yükseleceği kanaatindeyiz.

Belirlenen hedeflere ulaşabilmek için yürütülecek olan **proje ve programların havza bazlı ele alınması ve desteklenmesi ile** mümkün olacaktır. Tarım arazilerinin parçalanmasının önüne geçilmesi için **işletme ölçeğini büyütecek tarzdaki proje ve programlara öncelik** verilecektir. Tüm bunlarla birlikte Temel tarım ürünlerinde rekabet gücünün artırılması, **Pazar garantili sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması**, Enerji tarımının geliştirilmesi, Üreticilerin Örgütlenme ve Bilgi Düzeyinin Yükseltilmesi , Tarım ve Gıda Sanayi İşletmelerinin Rekabet Gücünün Artırılması, Tüketicinin Korunması ve Gıda Sağlığına Yönelik Kontrol Yapılarının Güçlendirilmesi, **Tarım Havzalarının Oluşturulması** temel hedeflerimiz arasındadır.

7.3. Et ve Süt Hayvancılığı

a- Hayvancılıkta girdilerin yüzde 75-80'ini yem oluşturur. Hayvanların süt ve et verimini artıran kaba yem ve silajı ve İlimizde hayvancılığın **olmazsa olmazı olan yem bitkileri ekiliş ve üretimi** verilen desteklerle katlanarak devamlı artmaktadır. Bu artışlarla örneğin 2003 yılında fiğ otu ekilişi 90.000 dekardan **2007 yılında 330.000 dekara** ve Silajlık mısır üretimi 2003 yılında 40.000 dekardan **2007 yılında 80.000 dekara** ulaşmıştır. Bu ekilişler ilimiz hayvancılığı için çok önemli kaynaklardır.

b- **DPT'nin sektörel yığınlaşma raporlarında Samsun bölgesi** Büyükbaş hayvan varlığı ve yetiştiriciliği açısından

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

Kayseri, Erzurum, Tekirdağ ve Trabzon alt bölgeleriyle **birinci sıradadır**. Ancak bu yığınlaşma bir türlü **kümelenmeye dönüşememiştir**. Entansif İşletme varlığı açısından **Samsun bölgesi 26 alt bölgede 8. sıradadır**. Tarım il müdürlüğü **TR83 Bölge master planında** sebzeçilik ve meyvecilik havzaları olarak yapmaya çalıştığımız **havzalaşmayı veya kümelenmeyi hayvancılıkta da** yapmalıyız. Bu sektörde en önemli girdi olan kaba yem üretiminin yapıldığı alanlar kümelenmeye en uygun yerlerdir.

c-Samsun TR83 Alt Bölge Tarım Master planında ve İl strateji planında kentin gelişme projesinin içine **hayvancılık da** alınmış durumdadır. Bütün dünyada olduğu gibi Ülkemizde de 2000'li yıllarda et ve süt ihtiyacının artması sermaye gruplarının hayvancılık sektörüne girip modern çiftlikler kurdular. Özellikle TİGEM'lerin özelleştirme kapsamına alınması sonrasında binli sayılarda hayvanın yer aldığı modern et ve süt çiftlikleri kurulmaya başlandı. Ayrıca, bazı köylerimizde 50-100 er başlık hayvanlık çiftlikler gelişmeye başlıyor.

7.4. Tarımsal Sanayi

Tarımsal ürünleri çok fazla üretmek kadar, bunların **konserve, Salça, turşu, meyve suyu, dondurulmuş ve kurutulmuş gıda** olarak işlenmesi yani işlenmiş ürün olarak pazarlanması İlimiz tarımının ve sektörünün geleceği için çok önemlidir.

Ülkede olduğu gibi Samsun ilinde de bu bağlamda uygulanması düşünülen projeler ile kırsal alanda tarım–sanayi entegrasyonunun sağlanması, tarımsal ürünlerin değerlendirilmesi ve istihdamının artırılması hedeflenmektedir.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı, Tarım Strateji Belgesi ve Tarım Kanununun öngördüğü destekleme programıdır. Türk Tarımının temel sorununun pazarlama aşamasında yaşandığı dikkate alınarak tarımsal sanayi sektörünün oluşması için öncelikli ihtiyaç duyulan ambalajlama, tasnif, paketleme, depolama tesislerini

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

yaygınlaştırmaya yönelik ekonomik yatırımlar ile sulama yatırımlarına hibe desteği uygulamaya konulmuştur.

Samsun'da gıda sanayi **Unlu Mamuller ve içecek** imalatı; DPT raporlarında ve TUIK 2002 Genel Sanayi İşyerleri Sayımında (GSİS) il içi yüzde, özel sektör iş gücü verimliliği ile tamamlanan yatırımlar ve sermaye göstergelerinin her birinde öne çıkmıştır.

7.5. İlimizde Tarıma Dayalı Sanayide Öne Çıkan Sektörler

1. Yaş Sebze-meyve Ürünleri; Dondurulmuş-Kurutulmuş meyve-sebze, Bakliyat Paketleme, Konserve, Salça,Biber közleme, İyi Tarım, Organik tarım ürünleri, Meyve suyu vb
2. Un ve Unlu mamuller (Ekmek ürünleri, Kuru pasta ve yaş pasta vb)
3. Fındık işleme (Fındık Unu, püresi, yağı vb) ve çikolata üretim tesisleri
4. Entegre Çeltik İşleme Tesisleri, (Kurutma sistemleriyle)
5. Mısır ürünleri işleme tesisleri (Mısır Unu,İrmiği,Cipsi vb)
6. Entegre Süt ve ürünleri Tesisleri (Süt, çeşitli ve kaliteli peynir, tereyağı vb)
7. Entegre Et tesisleri (Salam, Sosis, Sucuk, Pastırma vb)
- 8- Entegre Su Ürünleri İşleme tesisleri şeklindedir.

7.6. Üretici Gruplarının (Birliklerinin) Kurulması

Bölgesel ve kırsal kalkınmanın etkin olarak yürütülmesi ve hedef bireylere ulaşmadaki başarı ancak etkin gruplar üzerinden olmaktadır. Ülkemizdeki tarımsal işletmelerin tarım politikalarında yönetim ve organizasyonlarda söz sahibi olması bu günkü haliyle zor gözükse de kaynakların etkin kullanımı açısından işlerin üretici birlikleri üzerinden yürütülmesi son derece gerekli bir olgudur. Özellikle bölgesel ve kırsal kalkınma plan ve programlarında bireyler grup oluşturamamışa ekonomik etkinlikten bahsedilemez. Eğer bölgesel çalışmalar geniş ve örgütlü gruplar üzerinden yürütülmezse Uygulanan bölgesel

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

çaptaki program küçük çaplı bir etkinliğe dönüşür. Toplam fayda ise sadece sosyal kazanımlarla sınırlı kalır.

Tarım ve gıda sektörünün rasyonalizasyonu sürecinde üreticilerin eğitim ve örgütlenme düzeyinin yükseltilerek, kolektif etkinliğinin artırılmasına önem verilecektir.

Üreticilerin örgütlenme ve bilgi düzeyleri yükseltilerek; verimliliğin artırılması, teknoloji düzeyinin ve Ar-Ge kapasitenin geliştirilmesi, ürün kalitesinin iyileştirilmesi, standartlara uyum sağlanması, üretimin pazara yönlendirilmesi, yöresel ürünlerin tespit edilerek kayıt altına alınması ve markalaştırılmasına yönelik bilgilendirme, tedarik ve pazarlama imkanlarının geliştirilmesi, ilgili kesimler arasında bilgi paylaşımının etkinleştirilmesi, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Üretici örgütlenmelerinin, tarım ve gıda sektörünün geliştirilmesine yönelik kamu desteklerinin üreticiye ulaştırılmasında, teknik, idari ve mali kapasiteleri ile uyumlu olarak sorumluluk üstlenmesi esas alınacaktır.

Tarımın yeniden yapılanması ve AB'ye uyum sürecinde geçimlik ve yarı geçimlik işletmelerin piyasa mekanizmalarına intibakının sağlanmasında, geçiş sürecinde yaşanabilecek olumsuz sosyo-ekonomik etkilerin azaltılmasında ve bu işletmelerin ölçek ekonomisine ulaşmalarını sağlamada üretici örgütlenmeleri önemli rol oynayacaktır.

7.7. Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilip Geliştirilmesi

Tarım sektörünün yeniden yapılanması sürecinin kolaylaştırılması, kırsal alanda iş ve istihdam imkanlarının artırılması ve çeşitlendirilmesi; kırsal alanın imajının güçlenmesi, dezavantajlı grupların gelir imkanına kavuşturulması açısından tarım dışı ekonomik faaliyetlerin gelişimi kırsal ekonominin canlılığını sürdürmesi ve gelişmesi açısından gerekli görülmektedir.

Samsun İlinde Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi Ve Geliştirilmesi; çok yönlü faaliyetlere, yeni iş yerlerinin açılmasına, tarımsal olmayan ek gelirlere, genç ve kadın nüfusun

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

ekonomik hayata daha fazla katılımına imkan sağlayacaktır. Bu yaklaşımla kırsal alanlarda yaşayan nüfusun yaşama ve çalışma şartları iyileştirilecek, ülkemizde önemli bir sosyal sorun olan göç olgusunun azaltılmasına katkıda bulunacak, aynı zamanda küçük aile işletmelerinin (çiftliklerinin) yaşadığı ekonomik zorlukları da hafifletmede katkı sağlayacaktır.

Samsun İlimiz, Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi Ve Geliştirilmesi tedbiri ile;

-Tarımdan ayrılacak işgücüne, yeni iş imkanları sağlanması,
-Kırsal alanlarda ekonomik faaliyetlerin canlandırılması ve yeni iş imkanlarının oluşturulması,

-Sadece tarımsal faaliyetlerle geçimini sağlayan işletmelerin gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi,

-İşsizlik sorunu yaşayan gençler ve tarımda gizli işsiz konumunda ücretsiz aile işçisi olarak edilen kadınlar için istihdam oluşturulmasına imkan sağlayacaktır.

7.7.1. Süs Bitkileri

Samsun süs bitkileri üretimi açısından potansiyeli olan bir bölgedir. Uygun iklim ve topografik yapı, sulama ve ulaşım olanaklarının olması, Samsun'u süs bitkileri üretimi için cazip hale getirmektedir. Bazı tarım ürünlerine alternatif olabilecek süs bitkileri, Samsun'da üreticilerin dikkatlerini çekmeye başlamıştır. Samsun'da gece gündüz sıcaklık farkının yıl boyu düşük kalması, gül, karanfil, krizantem gibi türlerde fizyolojik bozuklukların ortaya çıkmasına engel olmaktadır. Samsun, krizantem gibi kısa gün bitkilerinin entansif yetiştiriciliğine uygundur. Elde edilen verilerde toplam süs bitkileri üretimi Samsun'da 124 da olarak belirlenmiştir. Bununun 107 da açık alan, 17 da kapalı alanda üretimdir.

Samsun ilinde süs bitkileri yetiştiriciliğini özellikle kesme çiçek üretimini daha geniş alanlarda ve daha profesyonel şekilde yapmayı arzu eden üreticiler vardır. İklimin ve toprak yapısının, Akdeniz ve Ege Bölgesinin pazarı boş bıraktığı yaz aylarında piyasaya ürün çıkarabileceklerinin farkında olan, bu anlamda

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

üretimini arttırmayı tasarlayan, kaliteli çiçek üreten ve ürünün kalitesi ve sürekliliğinin önemini bilen üreticiler bulunmaktadır. Bölgemizdeki iller arasında çiçek mezatı sadece Samsun ilimizde vardır. Çiçek pazarlama konularında ilimizde faaliyet gösteren 3 firma bulunmaktadır. Çiçek sektörünün gelişmesi ve ihracat için gerekli olan hava yolu kargo taşımacılığı ihalesi yapılmıştır. Örtüaltı sebze yetiştiriciliği konularında yetişkin olan üreticilerin varlığı süs bitkileri üretiminde önemli bir potansiyeldir.

SWOT ANALİZİ

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">• Kırsal işgücü potansiyeli,• Flora ve fauna zenginliği, çevre kirliliğinin az olması• Kırsal kalkınma projeleri deneyimi,• Kırsal kalkınmaya yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının artması,• Yaygın kamu teşkilatı.• Organize sanayi bölgesinin varlığı• Araştırma enstitüsü ve üniversitenin varlığı• Bölge illeri içerisinde çiçek mezatının sadece samsun'da olması•	<ul style="list-style-type: none">• Tarımın mevcut yapısal sorunları• Toplumun çiçek satın alma konusundaki tüketim alışkanlığı ve kültürü• Çiçekçilik sektörüne olan desteklerin az olması• Üretim materyallerinde büyük oranda dışa bağımlılık• Çiçekçilik sektörüne yönelik AR_Ge çalışmalarının azlığı ve bu çalışmalara yeterli finansmanın sağlanmaması• Çiçekçilik genelde küçük ölçekli aile işletmelerinde gerçekleştirilmektedir.• Özellikle dış mekan ve iç mekan süs bitkileri üretiminde sınırlı üretim ve pazar araştırmalarındaki yetersizlikler• Üretim iç pazara yönelik olup, dış Pazar araştırmalarının eksikliği İlimizde kontrollü atmosfer şartına sahip sera olmayışı

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">• Tarım dışı sektörlerin gelişmesi ile tüketici guruplarının çiçek için daha fazla para harcayacak olmaları ,• Örtüaltı sebze yetiştiriciliği konularında yetişkin olan üreticilerin varlığı süs bitkileri üretiminde önemli bir potansiyeldir.• Kesme çiçek üretim alanlarının yerleşim merkezlerinin yakınında olması sektörün gelişimine katkı sağlamıştır.• Kara,deniz ve hava taşımacılığı açısından ulaşım imkanlarında çeşitlilik• Sektöre destek verebilecek kurumsal yapının mevcut olması• Samsun'da iç ve dış mekan süs bitkileri üretici birliğinin mevcut olması• Samsun'un Akdeniz ve Ege Bölgesinin pazarı boş bıraktığı yaz aylarında piyasaya ürün çıkarabilmesi	<ul style="list-style-type: none">• Mevsimlere bağlı olarak fiyat dalgalanmalarının üretimi tehdit etmesi• Mevsimsel hastalık ve zararlıların meydana getirdiği ekonomik kayıplar• İlin sebze sektöründe yığınlaşması ve sebzeciliğin çiçekçilik sektörüne oranla bu gün için daha fazla gelir getirmesi• Genç ve nitelikli işgücünün kırsal alanlardan göçü, üretken faktörlerin kaybı ve nüfusun yaşlanması,

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

7.7.2. Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Üretimi

Samsun, flora ve fauna zenginliği açısından oldukça zengin nadir illerden biridir. Nitekim ülkemiz florasında toplam 3432 tür ve tür altı takson endemik olup, bunlardan 203 tanesi sadece Karadeniz Bölgesinde yayılış göstermektedir. Buna göre Samsun ilinin de içinde bulunduğu Karadeniz bölgesi, coğrafi bölgelere özgü endemik tür sayısı bakımından Akdeniz, Doğu ve Orta Anadolu bölgelerinden sonra 4. sırada yer almaktadır.

Samsun ili sınırları içinde 681 takson bulunmakta olup bunun 44'ü endemik taksondur. Endemik takson içinde 20 familya, 38 cins ve 44 tür bulunmaktadır. Samsun il sınırları içinde yayılış gösteren endemik taksonların oldukça önemli bir kısmı Kızılırmak vadisi, Akdağ çevresi gibi yörelerde yayılış göstermiştir. Bu yörelerden özellikle Kızılırmak vadisi endemik tür sayısı bakımından oldukça zengindir. Bunun nedeni, Kızılırmak vadisinin geçmiş jeolojik dönemlerde, birçok tür için özel sığınma alanı olmasının yanında çok özel mikroklima şartlarına sahip olmasındandır.

Samsun İlinde Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünün Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Entegre Ürün Yönetimi Araştırmaları Projesi yürütülmektedir. İlimizde yapılan çalışmalarda ikisi Ondokuzmayıs Üniversitesi adına olmak üzere 4 çeşit tescil edilmiştir.

Bu çeşitlere ait elit tek bitkilerin seçimi ve çeşit kontrolü sağlanmaktadır. 2002 yılında başlayan 4 farklı bölgeye ait yerel rezene popülasyonu ile verim denemeleri yürütülmüş olup, saf hat sonucuna göre tescil edilecektir. Kekik ve kekik benzeri bitkilerden *Origanum vulgare*, *Thymus sp.*, *Mentha sp.*, *Saturja sp.*, *Occimum basillicum* ve *Melisa officinalis* türlerine ait farklı seleksiyonlardan olmak üzere 38 tür ele alınmıştır.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

SWOT ANALİZİ

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">• Samsun’da tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştiriciliği yanında doğal florasında bu bitkilerin bulunması.• Kırsal işgücü potansiyeli,• Flora ve fauna zenginliği, çevre kirliliğinin az olması• Kırsal kalkınma proje deneyimi,• Kırsal kalkınmaya yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının artması,• Yaygın kamu teşkilatı.• Üretimde yoğun emek ve girdi gerektirmemesi	<ul style="list-style-type: none">• Çok geniş alanlarda yetiştiriciliğinin ekonomik olmaması.• Tıbbi aromatik bitkilerinin toplumsal olarak tüketiminin çok fazla olmaması• Tarımın yapısal sorunları• Sebzeçilik ve tarla bitkileri sektöründe yapılan AR_Ge çalışmalarının bu sektörde yeterince yapılmaması ve finansmanın sağlanmaması.• Yeterli dış Pazar araştırmalarının yapılmaması
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">• Tarım dışı sektörlerin gelişme eğilimi,• İklim ve coğrafi yapıdaki çeşitlilik ile işlemeli tarıma uygun olmayan yerlerin varlığı• Toplumda tıbbi ve aromatik bitkilerle tedavinin yardımcı tıp alanında kullanımının yaygınlaşması• Dar alanlarda kırsaldaki uygun bitki çeşidi ile iş gücünün değerlendirilmesine imkan tanınması• Çevrenin korunması ve geliştirilmesinde artan ilgi, Taşımıcılık açısından çeşitlilik, Sektöre destek verebilecek kurumsal yapının var olması	<ul style="list-style-type: none">• Tarımın yeniden yapılandırılması sürecinde işsizlik ve yoksulluk gibi sosyo-ekonomik olumsuzlukların artması,• Genç ve nitelikli işgücünün kırsal alanlardan göçü, üretken faktörlerin kaybı ve nüfusun yaşlanması,• Hızlı kentleşme ve sanayileşme ile gelişen turizm faaliyetlerinin doğal kaynaklar üzerindeki baskısının artması,• Küresel çevre sorunlarının ülke üzerinde olumsuz etkiler yaratması,

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

7.7.3. Bio-Dizel Üretimi

Tüm insanlığın öncelikli ihtiyacı olan enerji üretiminin bitkisel üretimden sağlanma zorunluluğu, bölgemizde alternatif ürün konusunda sıkıntı çeken kırsal kesimde yaşayan, hayatını tarımdan kazanan insanlara ciddi bir alternatif olabileceği düşünülmektedir. AB ülkelerinde klasik dizel yakıt içerisinde %2 oranında karıştırılıyor. Bu oran yeni teknoloji üretimiyle, 2010 yılında %10 ve 2020 yılında %20 oranları hedeflenmiştir. Çevreye çok daha az zarar verirken, sürekli yenilenen kaynaklardan elde edilmesi en büyük avantajıdır. Dünyada ve Türkiye’de alternatif çevre dostu yakıt olarak kabul edilen, bitkisel bir ürün olan ve çevre konusunda hiçbir zararı olmayan Bio-yakıt üretim teknolojisinin yağlı tohum üretimine çok uygun olan bölgemizde desteklenmesi bölge kalkınması için önemli bir alandır.

Dünyada biyo-dizel üretimine en uygun yağ bitkisi olarak kanola (kolza) belirlenmiştir. Samsun ili sahil kuşağımızda kanola üretimi uygun ekolojik iklime ve toprak yapısına sahip olduğundan elde edilen verim Ülke ortalamasının üzerinde bir sonuç vermiştir. Bu nedenle Samsun ilimizde ilgili kurumlar bu bitki üzerine çalışmalar başlatmıştır. Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsünde kolza (kanola) çalışmaları 1996 yılında iki yazlık (Pactol ve Briol), 5 kışlık (Eurol, Bristol, Capitol, Kintol ve Coctail) kolza çeşidiyle adaptasyon çalışması şeklinde başlamıştır.

Adaptasyon çalışması 1996-1998 yılları arasında Karadeniz Bölgesi sahil kuşağını temsilen enstitü deneme arazisinde ve geçit bölgeyi temsilen Amasya Gökhöyük Tarım İşletmesi Müdürlüğü arazisinde yürütülmüştür. Kışlık çeşitlerin verimleri ise sahil kuşağında **180- 365 kg/da** arasında, geçit bölgesinde 162-282 kg/da arasında bir değişim göstermiştir. 1996 yılında adaptasyon çalışmalarıyla başlayan kanola ekimi 2006 yılında 1700 dekar alana ulaşmış olup, üretimin tamamı olan 473 ton kanola ilimizde bulunan Karadenizbirlik tarafından alınmıştır. Ayrıca ilimizde 2005 yılında yağlık bitki olan Ayçiçeğinden toplam 7.540 hektar

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

alandan 19.225 ton üretim elde edilmiştir. Bunun yanında yağlık bitki olan Soyada toplam 2.217 hektar alandan 7.332 ton üretim elde edilmiştir.

Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü 1996 yılında başlayan ve halen devam eden çalışmalar neticesinde Türkiye genelinde en kapsamlı bilgi birikimine sahip kurum konumuna gelmiştir. Türkiye kolza çalışmalarının koordinatörlüğü KTAE Müdürlüğüne verilmiştir. Enstitü tarafından 2004 yılı içerisinde “Ülkesel kolza entegre ürün yönetimi” ön proje teklifi hazırlanarak kolza çalışmaları tek proje altında toplanmıştır.

Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsünce yapılan adaptasyon çalışmalarında Kışlık çeşitlerin verimlerinin sahil kuşağında **180- 365 kg/da** arasında olduğu tespit edilmesine rağmen Bafra ilçemizdeki ekilişlerde **400 kg/da** aşan üretimler olmuştur. Yıllar itibarıyla üretim miktarlarında artış devam etmektedir.

Ayrıca Kırsal kalkınmanın stratejik amaç ve öncelikleri kapsamında TR83 Samsun Alt Bölge Master planına Yeni Proje Fikir ve Önerisi olarak “**Bio-Yakıt Üretim Projesinin Desteklenmesi Projesi**” konulmuştur.

SWOT ANALİZİ

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">• Yaygın kamu teşkilatı.• Organize sanayi bölgesinin varlığı• İlimizde bulunan KTAE Müdürlüğünün 1996 yılından bu yana kolza çalışmaları koordinatörlüğünü yürütmesi.• Alıcı kuruluş olarak İlimizde Karadeniz Birlik Bölge Müdürlüğünün bulunması.• Bio-dizel üretiminde kullanılacak olan soya, kanola gibi yağlı bitkilerin ortalama verimlerinin	<ul style="list-style-type: none">• Tarımın mevcut yapısal sorunları.• Biyo –dizel üretimi için lisans almış işletme sayısında artış ve mevcut yasal yapılanmada gecikmeler.• Çiftçi bazında henüz üretiminin çok fazla benimsenmemiş olması.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

<p>ilimizde nispeten yüksek olması (kanola da; sahil kuşağında 180-365 kg/da arasında , soya veriminin ise ort:330.7 Kg./da.)</p> <ul style="list-style-type: none">• Bio- dizel üretiminde gerekli olan yağlı bitkilerin yetiştiriciliğinde gerekli alt yapı, teknik donanım ve girdilerin ilimizde mevcut olması.• İlimiz ikliminin kanola yetiştiriciliği için uygun olması.	
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">• kanolanın kndisinden sonra yetiştirilecek olan 2. ürüne yeterli vejetasyon süresi tanınması.• Yağ bitkilerine verilen destekleme piriminin kanola üreticilerine hemde bio-dizel üretimi yapan özel ve tüzel kişilere veriliyor olması.• Dünya’da ve Türkiye’de çevre dostu alternatif enerji kaynakları arayışının giderek daha önem kazanması, ve AB ye giriş sürecinde bio-dizel yakıtın belli oranlarda motor yakıtlarına karıştırılması zorunluluğu.• Kentsel ekonomilerin gelişmesi, kentsel ve kırsal alanlar arasında işlevsel ilişkilerin güçlenmesi,• Dünyada petrol fiyatlarının yükselmesi karşısında biyo-dizel maliyetinin daha düşük olması	<ul style="list-style-type: none">• Tarımsal destekleme politikalarının değişme eğilimi ve uluslararası ticaretin giderek serbestleşmesi,• Bölgeler arasında ve bölge içinde gelişmişlik farklılıklarının derinleşmesi.• Otomotiv üreticisi ve ithalatçı firmaların motorlarında biyo-dizel tüketenlere garanti vermemesi,• Yakıt amaçlı kanola üretiminin sözleşmeli üretim modelinin henüz yaygınlaştırılmış olmaması

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

7.7.4. Arıcılık

Samsun ili arıcılarının daha etkin faaliyet göstermesi, arıcıların gereksinimlerini karşılamak yanında diğer sorunlarının da çözümünde de yardımcı olması için bir araya gelerek 2003 yılında kurulmuş olan Samsun Arı Yetiştiricileri Birliği üye sayısını son yaptığı çalışmalarla 410'a yükseltmiştir. İlimizde çağdaş anlamda herhangi bir arıcılık ürünleri üretim tesisi bulunmamaktadır. İlimizde kovan sayısı 2005 yılında 80.000 adeti aşmış olup arıcılarımızın ürettiği bal miktarı 1.275 ton'dur.

TR83 Samsun alt bölgesinde 1994 yılında 179.069 olan arı kovanı sayısı 10 yıllık süreç içerisinde pek bir değişikliğe uğramamış olup 2003 yılında 177.294 adet olarak gerçekleşmiştir. Bölgede mevcut olan kovan sayısı 1994 yılı rakamları ile Türkiye içinde %4,7'lik bir paya sahipken bu oran 2003 yılında %4,1'e gerilemiştir. Bölge içinde Samsun en fazla arı kovanına sahip olan il olup 1994 yılında 79.395 olan kovan sayısı 2003 yılında 83.224'e yükselirken %4,8'lik bir artış sağlanmıştır. Samsun ilinde bulunan kovan sayısı 1994 yılında TR 83 bölgesinde mevcut kovan sayısının %44,3'üne sahip iken 2003 yılında bu oran %47'ye yükselmiştir.

Samsun ili coğrafik yapısının arıcılığa uygun olması bakımından Karadeniz Bölgesinin önemli illerindedir. Burada yapılacak olan üretim çalışmaları bölgemiz halkının gelir düzeyinde artışlara neden olacağından dolayı önemlidir. Böylece göç olayının önüne geçilmesine de katkıda bulunulmuş olacaktır. Yeni arı ürünlerine yönelinmesine paralel olarak da arıcıların geleneksel çizgiden uzaklaşarak daha bilimsel ve teknik anlamda arıcılığa yönelmeleri sağlanmış olacak, sonuçta arı ürünleri çeşitliliğinde de büyük bir ivme kazanılacaktır.

Ülkemizde son çıkan Bal Eylem Planı çerçevesinde balların paketlenmesi suretiyle pazara sunulması gerekmektedir. Ancak ilimizde istenilen standart ve düzeyde Bal Paketleme Tesisi bulunmamaktadır. Bu sorunun çözülmesi amacıyla Arı Yetiştiricileri Birlikleri acılığıyla 2-3 ilin bir araya geldiği bölgesel paketleme tesisinin kurulması çözüm sağlayacaktır.

**Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım
Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler**

SWOT ANALİZİ

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">• Yeterince arıcılık potansiyelinin olması• Kırsal işgücü potansiyeli,• Flora ve fauna zenginliği, çevre kirliliğinin az olması,• samsun’da arı yetiştiricileri birliğinin faaliyette olması ,• Kırsal kalkınma projeleri deneyimi,• samsun’da bal paketleme tesisinin kurulma aşamasında olması	<ul style="list-style-type: none">• Kırsal istihdamın ve gelir kaynaklarının ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlere dayanması, arıcılığın ek iş olarak algılanması• Tarımın yapısal sorunları• Yeterince denetim olmasına rağmen halen piyasa pazarlarında çokça sahte bala rastlanması pazarlamada fırsat eşitliğini engellemektedir.• Çiftçi kayıt sistemine geçişte arıcılar yeterli düzeyde yer almamaktadır.• Ana arı yetiştiren işletme sayısının oldukça az (2 ad) ve yeterli düzeyde üretim yapamamaktadırlar• Bal mumu işleyen işletmelerin sayısının yetersiz ve sağlık koşullarının uygun olmaması
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">• Arıcılık enstitüsünün yakın olması• TKB’ca eğitim ve yayım faaliyetlerinin yeterince yapılması ve eleman sıkıntısının bulunmaması• Ziraat bankasının arıcılara projeye dayalı üretim ve paketleme işlemleri için sübvansiyonlu kredi imkanları sunması	<ul style="list-style-type: none">• Samsun’un kırsalında zirai ilaç kullanımını az olması na karşın fındık plantasyonlarından dolayı ova kesiminde zirai ilaç kullanımının arıcılığı engellemesi• Gezginci arıcılıkta arıcılardan istenen çok yüksek konaklama parası ve konaklamada çıkartılan güçlükler• Tarımın yeniden yapılandırılması sürecinde işsizlik ve yoksulluk gibi sosyo-ekonomik olumsuzlukların

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

Samsunda üretilen bal ve ürünlerinin arz açığının olmaması	artması, • Genç ve nitelikli işgücünün kırsal alanlardan göçü, arıcılığın yaşlı kesim tarafından yapılması 1, • Hızlı kentleşme ve sanayileşme ile gelişen turizm faaliyetlerinin doğal kaynaklar üzerindeki baskısının artması, • Ülkemiz sınır komşularımız üretimlerinden elde edilen arı ürünlerinin kaçak yollarla sokulması
--	--

8. Yerel Ürünler Ve Mikro İşletmelerin Geliştirilmesi

8.1. Yöresel Ürünler

Samsun'da ve çevre illerde neredeyse yöresel marka olmuş ancak üretimi çok azalmış

- 1-Samsun pidesi,
- 2-Terme pirinci ,
- 3-Ladik fasulyesi,
- 4-Bafra manda yoğurdu,
- 5-Samsun Deveci armut'u,
- 6-Samsun patlıcan inciri,
- 7-Kokulu kara üzüm (İsabella),
- 8-Kara üzüm ve dut pekmezi,
- 9-Karayemiş (Taflan),
- 10-Mısır yarması ve yulaf ezmesi,
- 11-Bafra nokulu ve
- 12-Çarşamba kıvratması gibi ürünleri arayan tüketici grupları mevcuttur.

8.2. Geleneksel El Sanatları

Samsun ilinde el sanatları da, azımsanamayacak konumdadır. Ancak ülkemizde olduğu gibi ilimizde de, el

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

sanatları gelişen teknoloji ve endüstriye mağlup olmuş, böylece geleneksel kültür unsurumuz olan el sanatlarımızın bir kısmı kaybolmuş, yozlaşmış veya değişikliğe uğramıştır. Bütün olumsuzluklara rağmen, varolma savaşı veren el sanatlarımızdan

- 1-Saz-dal v.b malzemelerden örülerek yapılan ürünler,
 - a-Hurda saz,
 - b-Goga,
 - c-Fındık dip sürgününden yapılan ürünler,
 - d-Söğüt ince dallarından yapılan ürünler,
 - e-Dikenli böğürtlen dallarından yapılan ürünler,
- 2-Çarşamba ayakkabısından yapılan ürünler,
- 3-Vezirköprü Semaverleri,
- 4-Vezirköprü Kendir Urgan ve İp çeşitleri,
- 5- Ladik Fanılası,

8.3. Niş Marketler, Markalaşma Ve Pazar Alanları

“Niş pazarlama” göreceli olarak benzer niteliklerde mal/hizmetlere gereksinim duyan, bir ya da daha çok benzer özelliği paylaşan, küçük bir tüketici kitlesinin istemlerini daha iyi karşılamak amacıyla geliştirilen pazarlama faaliyetlerine denir. ‘Niş pazar’ ise, gereksinimleri tam olarak karşılanamayan küçük bir müşteri grubunun istemlerini daha iyi karşılayabilmek için belirlenen çok dar kapsamlı, küçük bir pazar bölümüdür.

Niş pazarlamada herkesin biraz sevdiği mallar/hizmetler üretmek yerine, az kişinin çok fazla sevdiği malların/hizmetlerin üretimini gerçekleştirmek ve pazarlamak söz konusudur.

Kitlesel pazarlarda bütün pazar için tek bir ürün modeli yapılırsa herkesi biraz memnun eder. Niş pazarlamada ise az sayıda insanı çok tatmin edecek ürünler arz edilir.

Niş pazarlamanın önemi, boşlukları doldurmasından kaynaklanır. Yani, piyasada görülememiş ya da kimsenin aklına gelmemiş bir boşluk vardır ve eğer siz bu fırsatı kullanırsanız, sağlam bir pazar elde etmiş olursunuz.

Geçmişte bölgede üretilen ancak bu gün üretimi azalmış veya terk edilmiş olan yöresel ürünlere ihtiyaç duyulmaktadır.Bu

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

konuda gereksinimleri tam olarak karşılanmayan bir grup tüketici kitlesi bölge insanı vardır.

Mesela, Türkiye manda varlığı 1994 yılında 305.000 iken %63'lük bir azalma ile 2003 yılında 113.000 başa gerilemiştir. TR83 Samsun alt bölgesi manda varlığı ise 1994 yılında 105.760 olup %66,6'lık bir azalma ile 2003 yılında 35.266'ya gerilemiştir. Türkiye manda varlığı içerisinde TR83 bölgesi 1994 yılında %34,7'lik bir paya sahip iken 2003 yılında manda sayısındaki bölgenin payı %31,2'ye gerilemiştir. Samsun ili manda sayısı bakımından gerek bölge içerisinde gerekse Türkiye'de önemli bir konumdadır. 1994 yılında Türkiye manda varlığının %13,1'i Samsun ilindedir. 2003 yılı verilerine göre ise Türkiye manda varlığının %16'sı Samsun ilindedir. Dondurma imalatçıların ve baklava - tatlıcılık sektörünün ihtiyacı olan manda kaymağı aranan üründür.

Samsun'da ve çevre illerde neredeyse yöresel marka olmuş ancak üretimi çok azalmış "Terme pirinci , Ladik fasulyesi, Bafra manda yoğurdu,Deveci armut'u, Samsun'a has patlıcan inciri, kokulu kara üzüm (İsabella), kara üzüm ve dut pekmezi, mısır yarması ve yulaf ezmesi, fındık dip sürgününden , saz saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan el sanatlarına dair ürünler, unlu mamüller içerisinde Bafra nokulu ve Çarşamba kıvratması gibi ürünleri arayan tüketici grupları mevcuttur.

İkinci Dünya savaşından sonra artan sosyal değişimler ve teknolojik gelişmelerden dolayı, kitlesel pazarlar, parçalanmış pazarlara dönüşmüştür. Zaman içinde bu parçalanmış pazarlardan, çok daha küçük pazarlara doğru bir gelişme yaşanmıştır. Oluşan bu niş pazarların ihtiyaç ve beklentilerinin birbirinden çok farklı olması nedeniyle, kitlesel pazarlamanın standart ürünleri ile bu küçük gruplara hitap etmek mümkün olmamaktadır. Niş pazarlamanın, karşılanmamış taleplerden yola çıkarak, farklılaştırılmış ürünlerle bu küçük grupların özel ihtiyaçlarını karşılayabilme imkanı daha fazla bulunmaktadır.

Küresel dünyada rekabetin gittikçe artması, küçük ve orta

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

ölçekli işletmelerin, büyük rakip işletmeler karşısında hayatta kalmalarını zorlaştırmaktadır. Bu **küçük ve orta ölçekli işletmeler, büyük rakiplerinin ilgisini çekmeyen niş pazarları hedef alarak** kendilerini koruma yoluna gitmekte ve **sundukları özel hizmetlerden dolayı yüksek kâr marjlarıyla** çalışabilmektedirler. Ancak yüksek kâr marjları nedeniyle, bu pazarlar için her zaman bir rekabet tehdidi söz konusudur. Bu tehditlerden korunmanın yolu ise müşterilerle uzun vadeli ve güçlü ilişkiler oluşturmaktan geçmektedir. Pazarlama anlayışına göre amaç, hedef pazarın ihtiyaç ve isteklerini anlayarak müşteri memnuniyetini rakiplerden daha etkili şekilde sağlamaktır.

Günümüzde tüketicinin belirlediği pazar koşullarında rekabet edebilmek ve tüketicinin ürüne bağlılığını sağlamak ürün tüketici ilişkisinin pazarlama stratejisinde yer alması ile mümkündür. Bu nedenle, **marka olgusu son yıllarda daha stratejik olarak ele alınmaya başlanmış ve yerel imalatçı markası ile birlikte yerel marka/özel etiketli ürünler kavramı** ortaya çıkmıştır.

Samsun'un marka yolculuğu adlı proje AB kaynaklı proje değerlendirmelerinden geçmiş ve önemli bir miktarda finans sağlanmıştır. Samsun'u doğal, kültürel ve tarihi zenginlikleriyle markalaştırarak, Karadeniz Bölgesi'nin ve ülkemizin önemli bir turizm merkezi haline getirmek hedeflenmektedir.

Son yıllarda özellikle gıda perakendeciliğinde süt ve süt ürünleri gibi satın alma sıklığı yüksek ve tahıl, baklagil ve bitkisel yağ gibi depolanabilir ürünlerde yerel markaları giderek yaygınlaşmaktadır. Yerel markalı ürünlerin başarısı; kalite, yeni tasarımlı mal arzı, cezbedici bir paketleme ve girişimci bir pazarlama anlayışına bağlıdır. Yerel markası tüketici bakımından; uygun fiyatlı ürünlerin satın alınması, ürün çeşitliliğinin ve seçim imkanının daha fazla olması, ulusal markaların yerine ikame edilebilmesi ve alışverişin artması işlevini de yerine getirmektedir. Ülkemizde de ürün hattı giderek geliştirilmektedir. Her ne kadar ekonomik krizlere bağlı olarak bu ürünlere olan talepte değişme görülse de, potansiyeli oldukça yüksektir.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

Türkiye’de büyük perakendeciler/zincir mağazalar tarafından kullanılan yerel markalı ürünlerden özellikle gıdaların pazar payında önemli artışlar görülmektedir. Gıda perakendeciliğinde yöresel markalı ürünler yaratmak ve pazarda yer almasını sağlamak önem taşımaktadır. Nitekim bu strateji ile pazarlama zincirindeki aktörler olan perakendeciler, tüketiciler ve imalatçılarda yapısal bir değişim ve farklı düzeyde fayda yaratılmak istenmektedir.

Pazarlama stratejilerini belirlemede önemli unsurlardan biri de ürünü tamamlayıcı faktörlerdir. Bu bağlamda, ürün kalitesi ve marka önemini daha da artırmaktadır. Marka, tüketici için önemli bir bilgi ve kalite kaynağı iken, imalatçı için de pazar payını koruyan, geliştiren ve bağımlı bir tüketici grubu yaratarak istikrar sağlayan bir faktördür. Tüketiciler, faydalarını dikkate alarak denenmiş markalarla risklerini azaltırken, ürün hakkında bilgi edinme ihtiyaçlarını da gidermektedirler.

SWOT ANALİZİ

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">• NİŞ pazarlarda tek bir müşteri dahi amaç olabilir.• NİŞ marketlere materyal sağlayacak Tarımsal üretim (bitkisel üretim, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık) potansiyelinin zenginliği ve potansiyel ürün çeşitliliği .• Tarımsal sanayi girdi ve hammaddelerinin çeşitliliği,• Farklılaştırılmış ürün çeşitliliği• Kitlesele pazarların	<ul style="list-style-type: none">• Kitlesele pazarlamada Pazar ağı ve hitap ettiği kitle geniş olması karşısında güçlü rekabet koşulları söz konusu iken NİŞ pazarlarda rekabet yok veya çok zayıf kalmaktadır.• Pazarlanan ürünün uzun sürede alıcı bulması ürünün raf ömrünü kısaltmaktadır.• İleri teknoloji kullanılmadığından ürün kalite düzeyini belirleme ve koruma güçleşmektedir.• Yeterli stok bulundurmada yaşanan güçlükler• Genel olarak Entansif üretim yapılmadığından bazen arzı

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

<p>merkezi ve bürokratik organizasyonu karşısında merkez kaç ve esnek organizasyona fırsat tanınması</p> <ul style="list-style-type: none">• Ürün için yola çıkış noktası karşılanmamış taleplerdir.• Kitlesele pazarlar homojen gruplara odaklanırken , NİŞ pazarların bireylere küçük pazarlara odaklanması ve alıcısı olması NİŞ pazarları güçlendirmektedir.• Kırsal işgücü potansiyeli,• Marka olabilecek yöresel ürün çeşitliliği,• Flora ve fauna zenginliği, çevre kirliliğinin az olması ve organik tarım potansiyelinin bulunması,• Kültür ve turizm varlıklarının zenginliği ve bunların turizm açısından yüksek potansiyel arz etmesi,• Kırsal kalkınma projeleri deneyimi,• Kırsal kalkınmaya yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının artması,	<p>karşılama da güçlükler yaşanmaktadır.</p>
--	--

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">• Yerel markalı ürünlerden gıdaların pazar payında önemli artış görülmektedir.• Tüketici bilincinin gelişmesi ve sağlıklı, kaliteli ve bölgesinde isim yapmış ürünlere olan talebin artması,• İç ve dış talebe dayalı olarak gıda sanayinin gelişmesi,• Kırsal kalkınma projeleriyle yerel üretimlerin desteklenmesi• Uluslararası kaynaklara fonlara erişebilirlik,• Kalite ve Standard yükseltilmesi ile dış pazarlara erişim imkanlarının güçlenmesi,• Kentsel ekonomilerin gelişmesi, kentsel ve kırsal alanlar arasında işlevsel ilişkilerin güçlenmesi,• Yerel yönetimlerin güçlenmesi ile yerel marka tanıtımlarının ön plana çıkması kolay olacaktır.• Şehirlerde yaşayan büyük bir kesiminin halen kırsal kültürü muhafaza ediyor olması	<ul style="list-style-type: none">• Bu pazarlar için her zaman bir rekabet tehdidi söz konusudur.• Markalı ürünler tüketici için önemli bir bilgi ve kalite kaynağıdır. Müşteri bağımlılığı yaratmakta iken yerel üretimlerin markalaşması uzun süreç almakta, strateji gerektirmekte , sürekli kalite arayışlarını ve küçük tüketici gruplarının memnuniyetini temin etmek güçleşmektedir.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

9. Kırsal Turizm

Kırsal turizm, amacı tarımsal yada yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zaman geçirmek olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür. Kırsal turizm, sürdürülebilirlik yaklaşımlarından hareketle giderek daha fazla ilgi gören ve geliştirilen bir turizm çeşididir.

Bazı kaynaklarda tarım ve çiftlik turizmi biçiminde adlandırılan kırsal turizme ait çok sayıda tanımlamayla karşılaşmak mümkündür. Kırsal turizme ait arz unsurları irdelendiğinde tüketici beklentilerini karşılayacak ürünün öncelikle aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir.

- Doğal , çevresel ve tarihsel çekicilikler,
- Otantik özelliklerini koruyan insanlar,
- Yerel kültürel özelliklerin turizmle uyumlaştırılması ve turizm bilinci,
- Ülke, bölge ve yerel yönetimin konuya ilgisi,
- Ulaşım, konaklama, yiyecek içecek hizmetlerinin uluslararası ve ulusal standartların altında bulunmaması gereklidir.

Samsun İlinin Kırsal Turizm kapsamında değerlendirilebilecek imkanları;

-Kırsal alanda Tarihi ve kültürel mirası simgeleyen binaların kırsal turizm amacıyla yenilenmesi (eski değirmenler, mahzenler, tarihi meskenler, v.b)

-Yeni ve mevcut rekreasyon alanlarının düzenlenmesiyle kırsal kesimin hem iş bulup, istihdam edilmesi hem de fiziki sağlık gelişiminin sağlanması, ruh sağlığı kazandırılması, sosyalleştirmesi, kişisel beceri ve yeteneğini geliştirmesi, iş verimine etkisi, ekonomik hareketlilik kazanılması sağlanacaktır.

-At Binicilik, dağ bisikleti, çim kayağı, kar kayağı gibi hobi alanlarında tesisleşmeye gidilmesi sağlanacaktır.

-İlimizle ilgili av meraklıları için pansiyon, butik otel vb. tesisler yapılabilecektir.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

10. Akuakültürün Geliştirilmesi

Bunun amacı; Kırsal alanda Çevresel açıdan sürdürülebilir hareket tarzına uygun olarak denizin ve göllerin tüm potansiyellerini meydana çıkararak gelişen su kültürü ekonomisini kalkındırmaktır. Amacımızı gerçekleştirmek için bu sektörle uğraşanların ekonomik verimliliğini artıracak ve çevresindeki ekosistemin korunması düşüncesinden yola çıkılmalı ve aynı şekilde entegre edilmiş çevreci yaklaşımlara bir temel sağlamalıdır.

-Deniz ve göl kaynaklarının kullanımının sürdürülebilirliğinin uzatılması gibi; Sürdürülebilir balıkçılığın gelişmesine yardım etmek için çalışma yapacak.

-Özellikle de kıyısız kırsal bölgelerde iklimsel değişikliklerin su kaynakları üzerinde oluşturacağı olumsuz etkisini yumuşatacak tedbirler üzerine yoğunlaşılacaktır.

-**Rekreasyon-turizm amaçlı balıkçılık ve su sporları** imkanları geliştirilecektir.

-Balık avlama gibi hobi alanlarında tesisleşmeye gidilecektir.

-Pazarı olan **su bitkileri üretimi** yapmak.

-**Süs Balıkları üretimi** yapmak.

-Turizm ve sportif amaçlı amaçlı su ürünleri üretimi yapmak.

11. Kırsal Kalkınma Tarımsal Yatırım Sektörlerinin Sorunları Ve İhtiyaçları

11.1. Süt Sektörü

Sorunları

- İlimizde süt hayvancılığında işletme başına düşen hayvan sayısı çok düşüktür.
- Üretim belirli mevsimlerde yoğunlaşmıştır
- Yem fiyatlarının nispeten yüksek olması
- Süt işleyen modern tesislerin kapasite kullanım oranları düşüktür.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- İşleme tesislerinin bazı dönemler süt bulamamaktadır.
- Kolay bozulabilen sütün İlimizde uzak mesafelerden toplanması süt kayıplarına ve sütün kalitesinin düşmesine yol açabilmektedir.
- İlimizde büyük üreticilerle rekabet açısından yöresel markaların oluşmaması
- Pazar sütçülüğü süt toplama organizasyonlarını olumsuz etkilemektedir

İhtiyaçları

- İlimizde İşletmelerin ekonomik ölçekte büyütülmesi
- İlimizde Süt hayvancılığında işletme başına düşen hayvan sayılarının ve verimliliğinin artırılması için düşük faizli kredilerle desteklenmesi
- İlimizde Yem bitkileri üretimi desteklenmesi ve süte verilen teşvik devam etmesi
- İlimizde Sağlıklı sütün toplanmasından ve pazarlanmasına kadar üreticiler örgütlü yapı altında birleştirilmesi
- Var olan kooperatif yönetimlerinin daha güçlü ve profesyonel şirket yapılanması
- Süt işleyen ve süt ürünleri üretimi yapan tesislerin modernizasyonuna (teknoloji ve kapasite artırımı) veya teknolojik yeni işletmelerin kuruluşuna destek verilmesi
- İşletme ölçeklerinin büyütülmesi için desteklenmesi
- Rekabet gücü yüksek yöresel ürünlerin ve markaların oluşturulması
- Sektörde Güçlü bir pazarlama ağı kurulmasına destek verilmesi

11.2. Et Sektörü

Sorunları

- Et üretiminin genelde özel et ırkı yerine sığır cinsi hayvanların yetiştiriciliği ile karşılanmaya çalışılması,
- Büyükbaş besisi konusunda işletme sayısının sınırlı olması,
- Üretimde verimsizlik, karkas ağırlığının düşük olması,

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- İlimizde Et sanayinin istediği kalite ve miktarda hayvan bulamaması,
- Yem fiyatlarının nispeten yüksek olması,
- Besiciliğin belirli mevsim ve Kurban Bayramına bağımlı olarak yapılması
- İlimizde açıkta besiciliğin yaygın olmaması,
- İlimizde organize Hayvancılık Sanayi bölgesinin olmayışı ve Et sektörüne yapılacak yatırımların büyük sermaye gerektirmesi,
- Besi materyallerinin bölgeden karşılanamaması,
- Küçük Baş hayvancılığın üretimde dikkate alınmaması

İhtiyaçları

- İlimizde organize Hayvancılık Sanayi bölgesinin kurulması,
- Aile işletmelerinin fiziki şartları iyileştirilmesi ve kapasitelerin artırılması için düşük faizli kredilerle desteklenmesi,
- İlimizde et ırkına dayalı suni tohumlama çalışmaları ile verimlilik artırılması ,
- İlimizde açıkta besiciliğin yaygınlaştırılması için yeni projeler yapılmalı,
- Büyük Baş hayvancılığa sağlanan desteklerin et üretimi yönünde Küçük Baş hayvancılığa da sağlanması,
- Pazarlama garantisi için Sözleşmeli üretim yapılması,
- Bölgemizde yem bitkileri üretiminde görülen artışa devlet desteğinin devam etmesi,
- Sektörde Güçlü bir pazarlama ağı kurulmasına destek verilmesi
- Besi ve süt üreticilerine yem destek primi verilmesi, Yemdeki KDV oranının düşürülmesi, tüm yem ham maddeleri ithalatında uygulanan gümrük vergi oranlarının gözden geçirilmesi,
- Etin kg maliyeti dikkate alınarak özellikle yoğun bitkisel üretim yapılmayan bölgelerde besi hayvancılığına ilave destek verilmesi,

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

11.3. Meyve-Sebze Sektörü

Sorunları

- İlimizde meyve sebze İşletme büyüklüğünün ekonomik ölçekte olmaması
- Üretim de girdi maliyetlerinin yüksek oluşu
- İlimize kontrolsüz çok fazla çeşidin girmesi
- Standart ve Pazar değeri olan meyve sebze üretiminin yapılmayışı
- Kalite düşüklüğü
- Özellikle dış pazar istekleri dikkate alınmadan üretimin yapılması
- Üretim de sürekliliğin olmayışı
- Modern İşleme, ambalajlama ve muhafaza tesislerinin azlığı ve teknoloji yetersizliği
- Sektörde Güçlü bir pazarlama ağı eksikliği ve pazarlama yetersizliği
- İç pazara dönük üretim yapılması,
- Örgütsüz üretim modeli,
- Hal yasası ve sisteminin üreticinin pazarlama sorununa çözüm bulamaması

İhtiyaçları

- İç ve Dış pazarda rekabet edebilmek için İşletme ölçeklerinin büyütülmesi amacıyla desteklenmesi
- Üretimde standart ve kaliteyi yakalamak için İlimizde modern fide üretim tesislerinin kuruluşunun desteklenmesi
- Üretimde Özellikle dış pazarın isteklerine uygun çeşit üretiminin desteklenmesi
- Pazarlama garantili Sözleşmeli üretimin yapılması
- Bu sektörde İyi Tarım Uygulamalarının ilgili kaynaklardan desteklenmesine devam edilmesi
- Yığılaşma görülen bu sektörde; sektörün sanayicilerinin, yatırımcılarının ve ihracatçılarının ilimize davet edilmesi

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- Sektörde Pazar araştırması yapacak ve üretim miktarını yönlendirecek mahalli ürün konseylerinin oluşturulması ve desteklenmesi
- İlimizde kurulan Sektör Birliklerin Ulusal İhracat Birlikleriyle hızlı ve güçlü bir şekilde irtibatlarının sağlanması
- Sektörde pazarın istekleri kapsamında modern İşleme ve ambalajlama tesislerinin kurulması
- Sektörde Güçlü bir pazarlama ağı kurulmasına destek verilmesi

11.4. Su Ürünleri Sektörü

Sorunları

- Türkiye’de ve samsun’da balık stoklarındaki azalmaların temel kaynağı yanlış avlanmalar ve yasaklara uymama ile çevre kirlenmesidir.
- İlimizde SU ürünlerinin geliştirilmesi için eğitim ve araştırmaya ayrılan kaynakların yetersizliği
- Balık üretim sektörünün örgütsüz olması sebebiyle tüketim amaçlı tanıtım, reklam gibi organizasyonların yapılmaması,
- İlimizde iç sularda yapılan Su ürünleri işletme ve yetiştiriciliğinin küçük ve yaz sezonuna hitap edecek kadar iş yapması
- Kültür balıkçılığında kullanılan yemin maliyetinin yüksek olması
- İlimizde karaya çıkış ve satış noktalarında yaşanan kayıt dışılık
- Şehir içi seyyar balık satışlarının yasal olmamasına rağmen devam etmesi
- İlimizde balıkçılık ile ilgili alt yapı çalışmaları henüz tamamlanamadığından, bugüne kadar açık deniz balıkçılığı mümkün olamamıştır.
- İlimizde zamanında yeter miktarda hammaddeyi oluşturan balık ve diğer ürünleri bulmaması.
- Ürün işleme tesislerinin yetersizliği,

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

İhtiyaçları

- İlimizde Su ürünleri üretiminin artırılması ve işletmelerin teknik ve fiziki altyapılarının geliştirilmesi
- Su ürünlerinin yasal ve teknik mevzuatlara uygun üretimi sağlanarak gerekli durumlarda göl ve göletler yavru balık atılmak suretiyle zenginleştirilmesi
- İlimizde Kültür balıkçılığında kullanılan yem teşvik kapsamına alınması
- İl içinde balık satış yerlerinin modernizasyonu ve satış materyallerinin teknik olarak iyileştirilmesinin desteklenmesi
- İlimizde Su ürünleri işleyen sanayi tesislerinin kuruluşunun teşvik edilmesi
- Su ve çevre kirliliğini önleyici tedbirlerin daha sağlıklı uygulanması
- Balıkçılık sektörünün AB'ye uyumu kapsamında, balıkçılık örgütlerinin güçlendirilmesi
- İlimizde Balıkların piyasaya sunulacağı toptancı hallerinin de iyileştirilmesi
- Karaya çıkış noktalarında ruhsatlı balık teknelerince avlanan türlerin tespiti, istatistiklerinin tutulması, stok tespiti, pazar politikası, kaynak muhafazası, filo kaydı, denetim ve kontrolün yapılması
- İlimizde Sektörde üretimin devamlılığını sağlayan yetiştirici balıkçıların barınak, teknik donanım, Örgütlenme ve kooperatif birliklerle desteklenmesi
- Değerlendirilen su ürünleri stoklarının büyüklükleri ve bu stoklardan alınabilecek Sürdürülebilir verimin tespit edilmesi.

12. Samsun İlinin Kırsal Kalkınma Swot Analizi

Güçlü Yanlar

- Kirlenmemiş su ve toprak varlığı,
- Ekonomik olarak sulanabilir arazi varlığı,
- Fındık, sebze ,soya, çeltik gibi ürünlerde ülke üretiminde söz sahibi olması,
- Geniş alanlarda ve farklı iklim koşullarında organik tarım potansiyelinin varlığı,

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- Yer altı ve yer üstü su kaynakları potansiyelinin yüksek olması,
- Ekolojik koşulların çeşitliliği ve bazı yerlerde yılda 2-3 ürün elde edilebilmesi,
- Örtü altı tarım potansiyeli
- Coğrafik konum geniş arazi ve ovaların varlığı
- Yeniliklere açık genç nüfus varlığı,
- Gelişmiş kanatlı hayvan üretim, değerlendirme, pazarlama ve tüketim altyapısı,
- Zengin arı koloni varlığı ve bu alanda flora zenginliği,
- Zengin su ürünleri potansiyelinin varlığı,
- Endemik, tıbbi ve aromatik bitki tür zenginliği,
- Deniz balıkçılığı dışında akarsu , baraj gölü ve deltalardaki büyük tatlı su balıkçılığı potansiyeli
- İki büyük verimli ovanın varlığı
- Hava ,deniz, demir ve kara yolu taşımacılığı imkanları
- Tarıma dayalı sanayi için ham madde potansiyelinin yüksek olması
- Çiftçilerde örgütlenme düzeyinin yüksek olması
- Yem bitkileri üretimi için uygun arazi varlığı ve ekilişin artması
- Büyük baş hayvan sayısının fazlalığı
- Uluslararası normlara 9 konuda akredite laboratuvarın varlığı
- Özellikle ikinci ürün sebze üretiminde ülkemizde en uygun ekolojiye sahip olması
- Su ürünleri avcılık ve yetiştiricilik potansiyelinin yüksek olması
- Meyilli arazilerde ekolojik ve topoğrafik yapıdan kaynaklanan zorunlu üretim bölgelerinde ilin üretimde (Fındık- yem bitkisi) katmadeğer, sürdürülebilirlik açısından istihdam sağlama ve erozyon önleme çalışmalarında fırsat tanınması
- Üniversite imkanı, tarımsal araştırma enstitüsü, Bölge hayvan hastalıkları araştırma laboratuvarı, Zirai karantina müdürlüğü, akredite olmuş il kontrol laboratuvarı gibi kurumların varlığı
- Alternatif enerji üretimi kapsamında biodizel enerji üretim proje çalışmalarının yapılmış olması (KTAE)
- İlin mera alanlarının tahdit ve tahsis çalışmalarının tamamlanma aşamasına gelmesi

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- Coğrafi bilgi sistemleri alt yapı çalışmalarının tamamlanmış olması, çeşitli veri tabanının hazırlanmış olması
- Tarım ve hayvancılık potansiyelinin zenginliği
- Başarılı ve etkin suni tohumlama çalışmaları
- Hayvancılıkta yerli ırktan kültür ve melez ırka geçişin hızlanmış olması
- Kaçak hayvan kesiminin yok denecek kadar azalması
- Hibrit ve sertifikalı kaliteli tohumluk kullanımının artması
- Yem sanayisinin varlığı
- ÇKS, hayvan kimlik kayıt sistemi ,organik tarım kayıt sistemi, alternatif ürün kayıt sistemi, yem bitkileri kayıt sistemi ve gıda sanayi envanter kayıtları tarımsal veri tabanı oluşturulması
- Seracılık ve örtü altı yetiştiriciliğinin gelişmesi ve hibrit sebze tohumluğu kullanımının yaygınlaşmış olması
- Meyve, sebze ve hayvancılıkta entegre mücadele bilincinin oluşması
- Damızlık büyük baş hayvanlarda ön soy kütüğü ve soy kütüğü projesi ile e-ıslah veri tabanının oluşturulması
- tarım arazilerini korunması ve kullanılması kapsamında sorunlu tarım alanlarının tespit edilmesi
- İlin ekonomik olarak kolayca sulanabilecek araziye sahip olması
- İlde kanatlı hayvan üretimi, değerlendirme,pazarlama ve tüketim alt yapısının varlığı
- Hayvan hareketlerinde etkin denetim
- Her şeye rağmen devam eden destekleme uygulamaları ve uyum sürecinde işletmelerin yeniden yapılanma fırsatının oluşması

Zayıf Yanlar

- Nüfus artış hızının Türkiye ortalamasından düşük olmasına rağmen tarımda çalışan nüfusun fazla olması,
- Arazilerin parçalı ve işletmelerin küçük ölçekli oluşu
- Kırsal alanda pazar için üretim ve verim düzeyinin düşüklüğü,
- Tarım Sektöründe çalışanların eğitim ve öğretim seviyelerinin düşüklüğü,

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- Tarımda Sermaye yetersizliği,
- Ürün bazında üretici örgütlerin bilinç eksikliği, mali ve teknik yapılanma yetersizliği,
- Dünyada ve Türkiye’de üretimde söz sahibi olunan Fındık ve bazı sebze ürünlerinde Pazar hakimiyeti oluşturulamaması,
- Alternatif tarım ürünleri pazar araştırılmasındaki yetersizlik,
- Tarımsal üretim değerinde hayvansal üretim payının düşüklüğü,
- Tarımsal politikaların ve ürün fiyatlarının istikrarsızlığı,
- İlimizde Etkin bir Tarım ve Gıda lobisinin olmaması,
- Sektörde çalışanlarda ve araştırmacılar da sorun çözmeden ziyade sorun tespit etme anlayışının egemenliği,
- Su ürünlerinde stok tespitine dayanan bir avcılık yerine rasgele avcılık yapılması,
- Genel tarım ürünleri sigortasındaki yetersizlik,
- Her şeyi devletten bekleme anlayışının yaygınlığı,
- Saf ve kültür ırk hayvan varlığının oransal olarak Türkiye ortalamasının altında olması,
- Hayvancılık işletmelerinde verim ve kapasite düşüklüğü,
- Su ürünleri avlanma sezonundaki fazlalığın işleme ve muhafaza teknolojileri yetersizliği,
- Süt ve süt ürünleri sektöründe güçlü pazarlara olan uzaklık ve rekabet gücünün düşüklüğü,
- İlimizde genç nüfusta hızlı göç, işsizlik ve gelir düşüklüğü,
- İl ekonomisinin tarım sektörü ağırlıklı yapı sergilemesi, buna karşılık sanayi , inşaat , ticaret ve hizmet sektöründe çalışanların payının azlığı
- İlden gelişmiş bölgelere doğru sermaye ve genç iş gücü kaybı
- Tarıma dayalı gıda sanayinde alt yapı eksikliği
- Tarım sektöründe kalifiye eleman yetersizliği
- Yerleşik ve geçici tarım işçilerinin barınma,sağlık ve sosyal güvenlik sorunları
- Mevcut tarımsal işletmeler ve bunlar arasında pazara yönelik üretim yapanların veri tabanı eksikliği
- Yerel pazarlara olan bağımlılık
- Üretimde planlama ve üretim deseninin oluşturulamaması

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- Pazarın ihtiyaçlarına ve talep'e göre üretimin yapılamayışı
- Canlı hayvan borsasının olmayışı
- Üretimin yanı sıra sürekli ve sürdürülebilir gelir kaynakları için işleme, paketlenme ve depolamaya yönelik tesislerin olmayışı
- Sulama amaçlı barajların varlığına rağmen sulama sistemlerinin yetersizliği
- Tarımsal üretimde mekanizasyon eksikliği
- Hazır fide yetiştiriciliğinin gelişmemiş olması
- Üretici ve sanayiciyi bir araya getirecek pazarlama koşullarının ve üretim modellerinin oluşturulamaması
- Tarımsal verimliliğin düşüklüğü ve tarımda gizli işsizliğin yüksek olması
- Tavukçuluk sektörü hariç, hayvancılıkta işletme kapasiteleri düşük, birim hayvandan alınan verim az ve üretim maliyetinin yüksek olması
- Hayvan ıslahı çalışmalarında yeni teknolojilerin kullanım yetersizliği
- Ambalajlama ve paketlenme sanayinin olmayışı
- İlimizde dondurulmuş, kurutulmuş, hazır gıda, meyve suyu, konserve, salça, et ve süt işleme gibi üretim teknolojilerinin yetersizliği ve bu sanayinin gelişmemiş olması
- Tarımsal işletmelerde doğru, güncel ve izlenebilir veri tabanı yetersizliği
- Alternatif tarım ürünleri pazar araştırılmasındaki eksiklik
- Ürün fiyatlarındaki istikrarsızlık
- Tüm ürünlerde depolama kayıplarını azaltma , depo kapasite yetersizliği ve lisanslı depoculuğun gelişmemiş olması
- Sektörde etkin ve yaygın danışmanlığın eksikliği
- Kapsamlı ve etkin ürün borsalarının olmayışı
- Uluslar arası alanda rekabet edebilecek çeşit, kalite, markalı üretim ve standardizasyon eksikliği
- Bazı ürünler için soğuk hava deposu yetersizliği
- Gıda ve çevre güvenliği açısından girdi kullanımının etkin ve yaygın denetim eksikliği

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- Üretim ve tüketimde uluslar arası normlara uygun yasal düzenlemelerin uygulanmasındaki zorluklar
- Tarımsal fuar organizasyonlarının yetersizliği
- Üretim ve tüketim zincirinin araçlar nedeniyle uzun olması
- Herhangi bir tarımsal üründe ulusal ve uluslar arası marka olunamaması
- Tarıma dayalı Sanayicinin yerelliği ve yan sanayi zayıflığı

Fırsatlar

- Tarıma dayalı sanayiye yönelik üretim imkanı
- Ekonomik olarak sulamaya açılacak arazi varlığı
- Orta asya, Orta Doğu ve BDT ülkelerin pazarlarına yakınlık ve kolay ulaşım
- Komşu ülkelerle iyi ilişkilerin geliştirilmesi
- Sivil Toplum Kuruluşlarının AB Hibe projeleri, Özel İdare, kobiler ve yerel yönetimlerce desteklenmesi
- Biyo dizel kaynaklarından kanola'nın verim ve adaptasyon çalışmasının KTAE tarafından tamamlanmış olması
- Türkiye F1 hibrit sebze tohumluk proje çalışmalarında KTAE'nin görev alması
- Tıbbi ve aromatik bitkilerin üretimi için uygun ekolojinin olması
- Uygun ekolojik şartlar ve seracılık imkanlarının iyi tarım uygulamalarında değerlendirilebilir olması
- İlimizde eko turizmüne uygun alanların varlığı
- Pestisit ve Kimyasal gübre kullanımının ülke ortalamalarına göre düşük olması
- İlimizde GEF projesi gibi kirliliğin önlenmesine yönelik projelerin uygulanması
- Dünyanın organik ürünlere artan talebi için İlimizde çeşitli alanlarda yapılan organik tarım üretimi ve organik tarım alanları potansiyeli
- Fındık ve Tütün gibi ihracata yönelik üretimin varlığı
- Düşük iş gücü maliyetleri

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- Ziraat fakültesi, tarımsal araştırma enstitüsü, Bölge hayvan hastalıkları araştırma laboratuvarı, Ziraat karantina müdürlüğü, akredite olmuş il kontrol laboratuvarı gibi kurumların varlığı
- Ziraat fakültesinde hayvan ıslahı ve gen teknolojisi çalışmalarının sürmesi
- Ulusal ve uluslararası büyük sermayenin tarım hayvancılık ve gıda sektörüne yatırım yapması

Tehditler

- Çarşamba ovasında fındık dikim alanlarının sürekli artış göstermesi
- Çarşamba ovasında arazi sınırlarındaki ağaç dikiminden kaynaklanan alan ve gölgelemeden kaynaklı verim kayıpları
- Bazı tarım alanlarındaki uzun süreden beri çözülememiş drenaj problemleri ve arazi kaybı
- Kızılırmak ve Yeşilirmak havzalarındaki kum çakıl ocaklarının yaptığı tahribat
- İlimizdeki bazı ağır sanayi kuruluşlarının baca gazı zararı
- Tarımda kayıt dışılığın yüksekliği
- Tarımsal istihdamın ve dolayısıyla gizli işsizliğin yüksek oluşu
- Tarım sektöründe yığılaşan niteliksiz ve kalitesiz iş gücü
- Tarım sektöründe ucuz iş gücü olarak kadın nüfusu fazlalığı
- Yetersiz işletme büyüklüğü ve arazi parçalılığı
- Coğrafi yapı ve iklim koşulları nedeniyle dağınık ve düzensiz yerleşim
- Kırsal alanda genç ve eğitimli nüfusun azalması
- Tarım sektörü cazibe merkezlerinin bölge dışına kaçırılması.
- Yoğun tarım yapılan bazı bölgelerde ve kontrolsüz seralarda aşırı kimyasal gübre ve Pestisit kullanımı.
- Tarım sektöründe girdi maliyetleri yüksekliği.
- Tarım ve gıda sektöründe kayıt dışılık.
- Tarım ve gıda sektöründe işlenmiş ve işlenmemiş ürün arasında entegrasyonun kurulmamış olması.
- Kaliteye göre fiyat belirlenmemesi.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

- Tarım sektöründe iş hayatındaki disiplinsizlik ve iş ahlakı yetersizliği.
- Gıda sektöründe denetim alanında yetkinin tek elde toplanamaması.
- Bitki sağlığı ile ilgili yeterli yaptırımın olmaması.
- Kırsal kesimden kente plansız göçün yoğunluğu.

13. Samsun Tarımı ve Tarımsal Sanayi Analizi

- Türkiye'nin iki önemli ovasının Samsun sınırlarında bulunmasına rağmen bu iki ovadan yeterince faydalanılamamaktadır.
- Samsunda ekonomik kalkınmanın sağlanmasının büyük ölçüde tarım ve tarıma dayalı sanayi sektörlerinin geliştirilmesine bağlı olduğu bilinmelidir.
- Samsun ve çevresinde başta meyve ve sebze ürünlerini işleyecek sanayi tesislerinin bulunmamasının, bu ürünlerin doğrudan taze tüketimine yönelik üretilmesine yol açmaktadır. Bu nedenle pazar imkanı bulamayan ürünler değerinde satılmayarak veya çürüyerek önemli ekonomik kayba yol açmaktadır.

İşletmelerin Sorunları

- İlde tarıma dayalı sanayinin bulunmamasının, aynı zamanda tarım sektörü ve işletmelerde ürün çeşitliliğinin sağlanmasında da önemli bir engel oluşturmaktadır.
- Bölgede tarıma dayalı az sayıdaki sanayi işletmelerinin genellikle fizibilite çalışması yapmadan yatırıma girmektedirler ve bunların da sermayeleri yetersizdir.
- İşletme ölçeklerinin küçük olması, düşük kapasite ile çalışmaları, yatırım ve işletme kredisi kullanma imkanlarının kısıtlı olması, devletin yatırım teşviklerinden yeterince yararlanamamaları, nitelikli eleman bulmada sıkıntı yaşamaları, yeni teknolojileri yeterince takip edememeleri, yakın ve dar pazarlara yönelik çalışma yapılmaması ildeki tarıma dayalı sanayinin temel sorunlarını oluşturmaktadır.
- Samsun'daki tarıma dayalı sanayi işletmeleri; küreselleşmeyle birlikte artan rekabet koşullarına ve AB'ye uyum konularında da gerekli ve yeterli hazırlık içinde değildirler.

Samsun İlinde Kırsal Kalkınma (IPARD) Tarımsal Yatırım Başlıkları Mevcut Durumu Sorunlar ve Öneriler

Önlemler

- Samsun'da tarıma dayalı sanayi sektörünün geliştirilebilmesinin makro ve mikro ölçekte alınacak önlemlere bağlıdır.
- Her şeyden önce ülkede AB ye yönelik siyasi ve ekonomik istikrarın varlığı ve devamı,
- İşletmelerin kuruluş ve işletilmesindeki bürokrasinin azaltılması,
- Sektöre yönelik devlet yardımlarının bölgelerin potansiyeli ve rekabet üstünlüğü kriterleri dikkate alınarak seçici bir yaklaşıma göre sağlanması,
- Sektörün vergi yükünün azaltılması, bölgede gerekli sulama yatırımlarının yapılması,
- Ankara-Samsun-Sarp arasındaki çift kara yolunun tamamlanması,
- Çarşamba Havaalanı'nın kargo bölümünün hizmete açılması,
- Liman hizmetleri ücretlerinin ucuzlatılması veya özelleştirilmesi,
- Ürün borsalarının kurulması ve sözleşmeli yetiştiriciliğin yaygınlaştırılması gibi önlemlerin alınması gerekmektedir.
- İşletme düzeyinde alınacak önlemler bile sektörün gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaynaklar

- 1- Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun
- 2- Burhan Hekimoğlu, M.Altındağ, N.Korkmaz, TR83 Samsun Alt Bölge Master Plan 2006.
- 3- Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007–2013) Kırsal Kalkınma Politikaları Özel İhtisas Alt Komisyonu Raporu
- 4- Burhan Hekimoğlu, M.Altındağ, Samsun Tarım İl Müdürlüğü Strateji Geliştirme Biriminin Sektör Raporları 2007-2008
- 5- Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Ve Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Tebliği
- 6- Burhan Hekimoğlu, M.Altındağ, Samsun Tarım İl Müdürlüğü Kırsal Kalkınma Planı-2007.
- 7- Doç. Dr. Bülent Gülçubuk, AB Ve Türkiye'de Kırsal Yapı Ve Kırsal Kalkınma
- 8- Jac Smeijers, AB Yönetmelikleri Brüksel Bağlamında Kırsal Kalkınma
- 9- DPT, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi